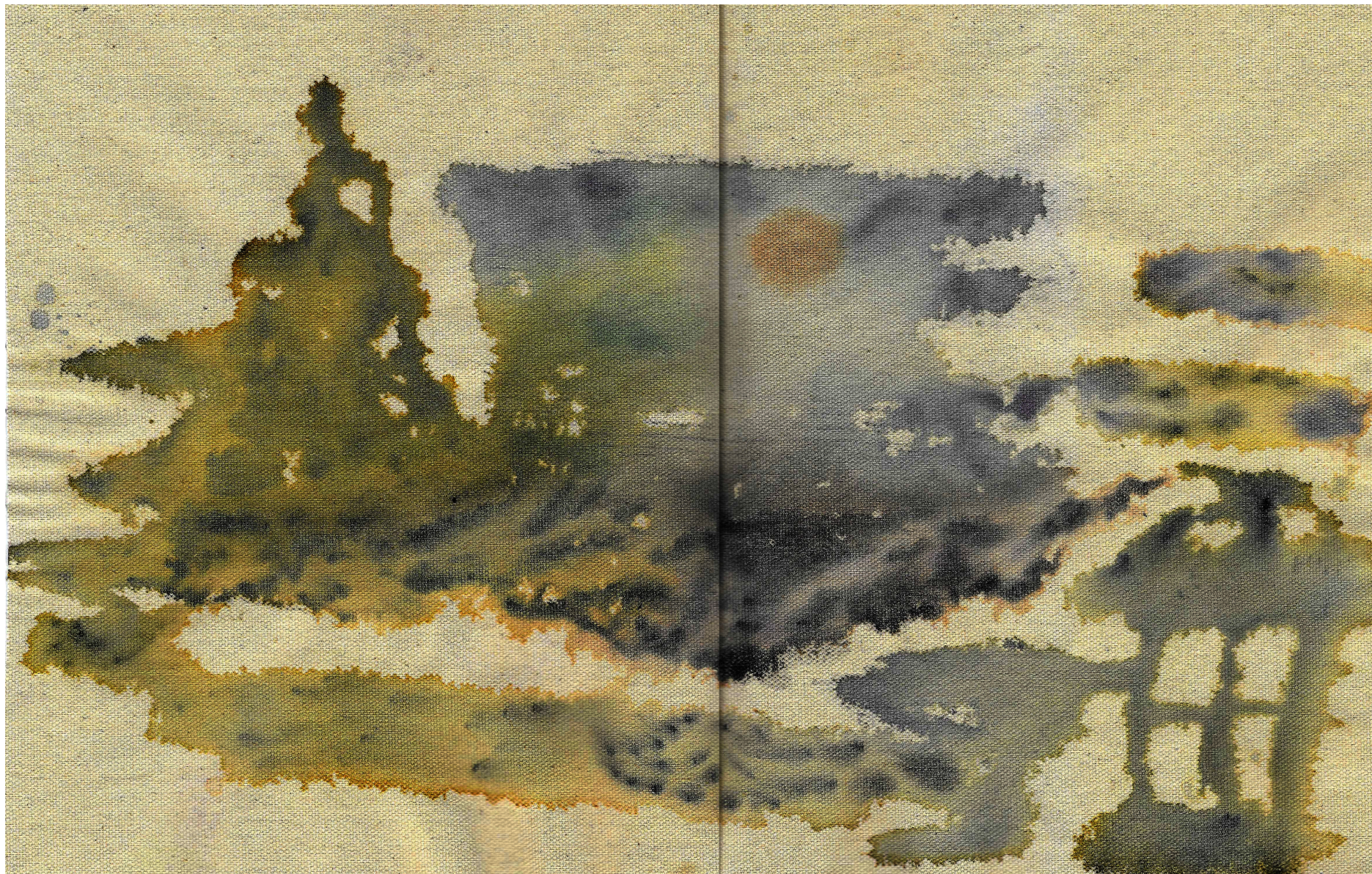

Det atmosfäriska landskapet

En undersökning av hur atmosfärbegreppet kan användas som verktyg inom landskapsgestaltning

Mika Krohn

Självständigt arbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitekturprogrammet

Alnarp 2026

Det atmosfäriska landskapet

En undersökning av hur atmosfärbegreppet kan användas som verktyg inom landskapsgestaltning

The Atmospheric Landscape- An exploration of how the concept of atmosphere can be used as a tool in landscape design

Mika Krohn

Handledare: Victoria Sjöstedt, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU,
Institution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Gunnar Cerwén, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU,
Institution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Bitr. examinator: Linn Osvalder, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU,
Institution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: A2E
Kurstitel: Independent Project in Landscape Architecture
Kurskod: EX0846
Program: Landskapsarkitektprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2026
Omslagsbild: Mika Krohn

Nyckelord: Atmosfär; landskapsgestaltning; platsstudier; sinnliga upplevelser; Majviken (Göteborg).

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Jag vill tacka Victoria Sjöstedt för hennes vägledning och de viktiga idéer som bidragit till att stärka arbetets tydlighet, riktning och innehåll. Hennes arbete vid SLU har dessutom varit en inspiration för studiens upplägg och angreppssätt.

Ett tack riktas till Mareld Landskapsarkitektur för att ha introducerat mig till Göteborgs kommuns strukturidé-material och för att ha låtit mig sitta på deras kontor under arbetets skrivande.

Jag vill dessutom tacka Roger Gustafsson och Jasmin Krohn för värdefullt stöd och uppmuntran genom hela processen. Era råd och perspektiv har varit till stor hjälp för att hålla fokus och utveckla arbetet.

Till alla som på olika sätt bidragit med stöd, uppmuntran eller inspiration – tack för att ni gjort detta arbete möjligt.

Sammanfattning

Denna studie undersöker hur begreppet atmosfär kan förstås och användas som verktyg inom landskapsgestaltning, och baseras på ett konstnärligt utforskande av området Majviken i Göteborg. Syftet är att utveckla kunskap om hur atmosfär kan identifieras, tolkas och omsättas i praktiska gestaltningssprocesser. Studien kombinerar teoretiska analyser med platsbaserade metoder, där litteraturstudier belyser atmosfären ur humanistiska, arkitektoniska och samhällsvetenskapliga perspektiv, och fältstudier, observationer, fotografering, skissande och analyser identifierar rumsliga och sinnliga upplevelser på platsen. Som teoretiskt och praktiskt verktyg används Göteborgs kommuns strukturidé-material för att pröva hur principer för atmosfärisk gestaltning kan omsättas i praktiken.

Resultaten visar att atmosfär uppstår i samspelet mellan subjektiva upplevelser, platsens materiella förutsättningar och de sociala och sensoriska sammanhang som rummet ingår i. Atmosfären kan inte fångas med en enskild metod eller ett avgränsat perspektiv, men kan observeras, analyseras och gestaltningsmässigt närmas. Studien visar också hur fler individers upplevelser, årstidernas skiftningar och platsens långsamma förändring kan integreras i designprocessen. AI och digitala verktyg kan stödja analys och gestaltning, men den kroppsliga, sinnliga och emotionella relationen till platsen förblir central för meningsfullt gestaltande.

Sammanfattningsvis framhäver studien atmosfärens potential som verktyg för att fördjupa upplevelsen och utveckla landskapets karaktär, och betonar att förståelsen av atmosfär och landskapsgestaltning är en pågående process där erfarenhet, reflektion och metodik tillsammans skapar miljöer som både känns, upplevs och lever tillsammans med människorna som vistas där.

Abstract

This study examines how the concept of atmosphere can be understood and used as a means within landscape design, and is based on an artistic exploration of the Majviken area in Gothenburg. The aim is to develop knowledge about how atmosphere can be identified, interpreted, and translated into practical design processes. The study combines theoretical analyses with site-based methods, where literature studies illuminate atmosphere from humanistic, architectural, and social-scientific perspectives, and field studies, observations, photography, sketching, and analyses identify spatial and sensory experiences on site. As both a theoretical and practical means, the City of Gothenburg's structural framework materials are used to test how principles for atmospheric design can be applied in practice.

The results show that atmosphere arises in the interplay between subjective experiences, the material conditions of a place, and the social and sensory contexts in which the space is embedded. Atmosphere cannot be captured through a single method or a limited perspective, but it can be observed, analysed, and approached through design. The study also demonstrates how the experiences of multiple individuals, seasonal shifts, and the slow transformation of the site can be integrated into the design process. AI and digital tools can support analysis and design, but the bodily, sensory, and emotional relationship to the place remains central for meaningful design work.

In summary, the study highlights the potential of atmosphere as a means for deepening experience and developing the character of a landscape, and emphasizes that the understanding of atmosphere and landscape design is an ongoing process in which experience, reflection, and method together create environments that are felt, perceived, and lived together with the people who inhabit them.

	1. Inledning	5
	1.1 Bakgrund	7
	1.2 Det studerade områdets kontext- Majviken	8
	1.3 Syfte, mål och frågeställningar	9
	1.4 Avgränsning	9
	2. Metod	10
	2.1 Metodstruktur	11
	Del ett	12
	Del två	13
	Del tre	14
Del ett: Studera och analysera	3. Begreppet atmosfär	17
	4. Göteborg kommuns kunskapsunderlag och strukturidé material	23
	4.1 Kunskapsunderlag	24
	4.2 Strukturidé material Göteborgs stad	25
Del två: Från teoretisk förståelse till upplevelsebaserad undersökning	5. Analytiskt ramverk: Att studera platsens atmosfär	28
	5.1 Att undersöka och uppleva platsens atmosfär	27
	5.2 Bearbeta rum, känsla och sinnesintryck via skissen	32
	5.3 Vidareutveckling och konkretisering av rum, känsla och sinnesintryck	37
Del tre- Från analys till tillämpning	6. Från analys till gestaltning: Majvikens atmosfäriska gestaltningsprinciper	44
	6.1Analytiska spår	47
	6.2 Avslutande reflektion	52
	7. Integrera principerna i Göteborgs stads strukturidé material	53
	7.1 Ut mot havet	54
	7.2Gröna nätverk	55
	7.3 Vatten på land	56
	7.4 Möta vågorna	57
	7.5 Avslutande reflektion	58
	8. Diskussion och avslutande reflektion	59
	Referenslista	65

1. Inledning

Detta masterarbete undersöker hur begreppet atmosfär kan förstås och användas som ett verktyg i landskapsgestaltning, med fokus på Majviken. Syftet är att utveckla kunskap om hur atmosfär kan identifieras, tolkas och omsättas i en gestaltungsprocess för landskapet. För att pröva hur sådana principer kan tillämpas i praktiken används Göteborgs kommuns strukturidé som utgångspunkt för att undersöka hur platsers atmosfär kan förvaltas och förstärkas inom samtida kommunal stadsplanering.

Majviken i Göteborg står inför en omfattande omstrukturering, där området kommer att genomgå stora förändringar som en del av Göteborgs kommuns pågående stadsutvecklingsarbete. Den strukturidé som kommunen har tagit fram utgör en central del av denna planeringsprocess och fungerar som ett strategiskt verktyg för att styra områdets framtida utveckling.

Strukturidén fungerar som en planeringsbas som möjliggör kopplingen mellan begreppet atmosfär och de processer som styr utvecklingen av det studerade området Majviken. Genom att använda kommunens strukturidé som utgångspunkt kan studien pröva hur atmosfäriska dimensioner kan integreras i kommunala planeringssammanhang och illustrera hur områdets karaktär kan tas tillvara och utvecklas inom ramen för existerande planeringsprocesser. Målet med arbetet är att ta fram konkreta och illustrativa exempel som visar hur områdets atmosfär kan förvaltas och förstärkas i Göteborgs kommuns strukturidé.

Platser består inte enbart av fysiska element – de formas i hög grad av våra erfarenheter, minnen och sinnesintryck. Att integrera denna upplevelsedimension kräver öppenhet, empati och nyfikenhet, snarare än enbart analytiska metoder. Filosofen Georg Böhme beskriver hur atmosfär påverkar vårt sätt att uppfatta världen och vår relation till platsen, andra människor och objekt (Böhme, 2018). Böhme (2018, s. 23) skriver:

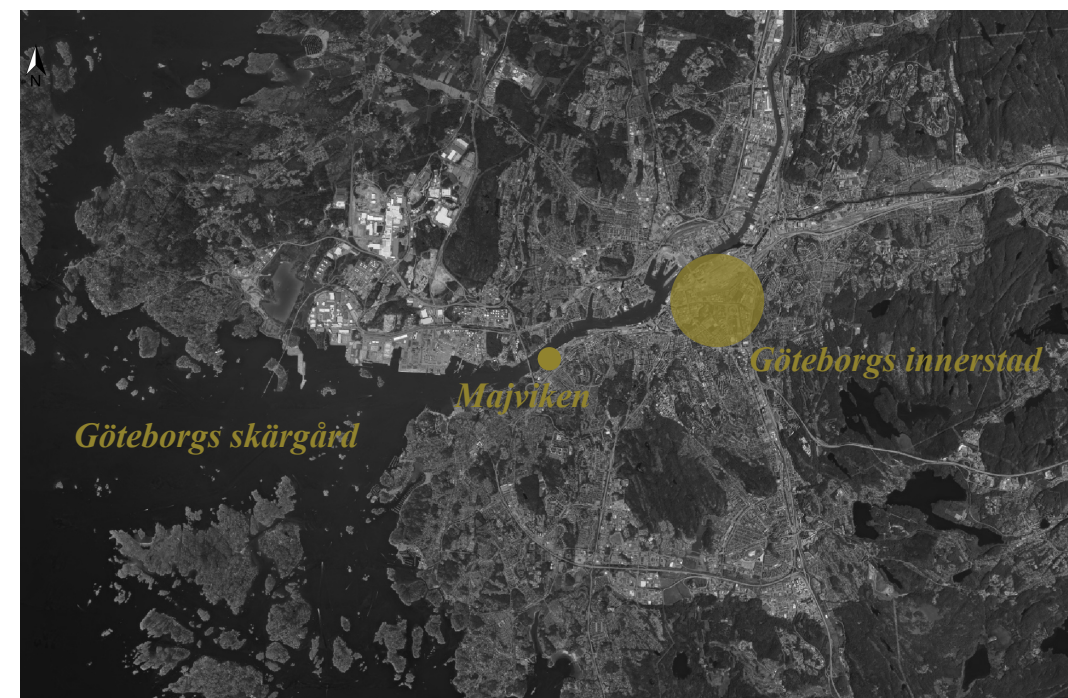
“In summary, traditional architecture has conceived of space from the perspective of geometry and considered the people in it as bodies. In contrast, what matters today is to strengthen the position of the experiencing subject and to foreground what it means to be bodily present in spaces. This aspect will take architecture to a new level of design potential. Neither side, however, should be made into an absolute. Rather, the truth resides in the interplay between the two, between felt and objective body, between disposition and activity, and between actuality and reality.” (Böhme, 2018, s. 23)

I en tid då artificiell intelligens (AI) blir alltmer integrerad i designprocesser är atmosfärbegreppet särskilt intressant. AI kan bearbeta information och föreslå lösningar, men saknar mänsklig erfarenhet och sinnliga upplevelser. Detta väcker frågor om hur mycket av det kreativa och analytiska arbetet som kan – eller bör – överlåtas till maskiner, och hur den mänskliga upplevelsedimensionen kan bidra med djup och mening i landskapsarkitektur.

Gestaltningen i detta arbete strävar därför efter att kombinera traditionella arkitektoniska principer med metoder som engagerar människor känslomässigt och upplevelsemässigt. På så sätt kan landskap bli mer än sina fysiska beståndsdelar – de kan bli en del av våra liv, minnen och berättelser, och erbjuda nya sätt att förstå och uppleva världen. Samtidigt fungerar strukturidén som en konkret grund för att pröva och illustrera hur atmosfären kan förvaltas och förstärkas i samband med Majvikens kommande omstrukturering.

Utblick över Majviken, med en Stena-färja i förgrunden. I bakgrunden syns Älvsborgsbron och Göteborgs hamninlopp.

Majviken är beläget på södra sidan av Göta älv, mellan Göteborgs innerstad och skärgård.

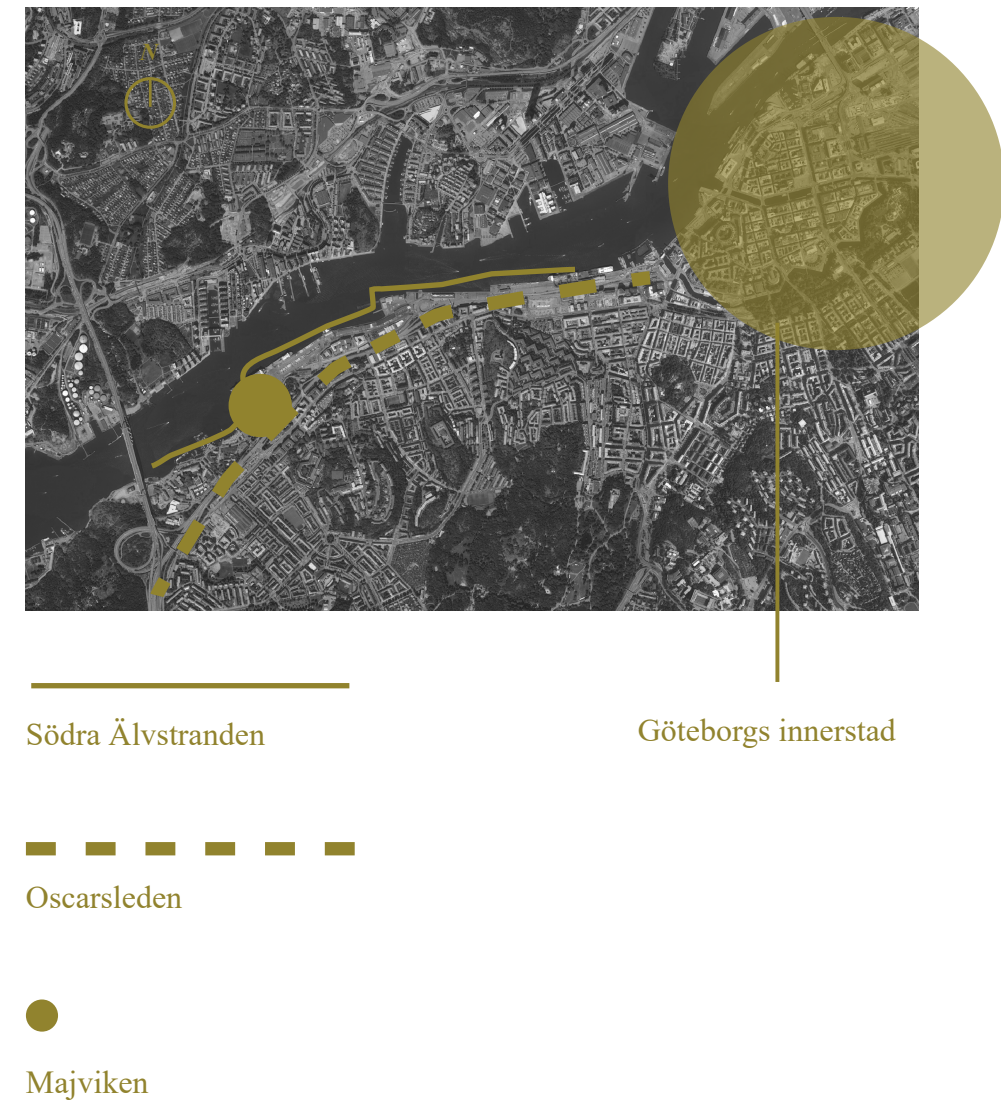
1.1 Bakgrund

Många gånger har jag färdats längs Oscarsleden, en motorväg som blivit en tydlig barriär mellan Majorna och Södra Älvstranden i min hemstad Göteborg. På ena sidan, i Majorna, pulserar livet. Här rör sig boende och besökare genom kvarteren på väg till spårvagnen, replokalen, loppmarknaden eller ateljén. De samlas på kaféer, samtalar och skapar tillsammans en varm och levande atmosfär. På andra sidan, vid Södra Älvstranden, råder en helt annan stämning. Här dominerar ljudet av mullrande fraktfartyg och tjutande signaler från lastbilar, som rör sig fritt inom de inhägnade industriområdena, medan besökare hålls vid sidan av.

Majviken fungerar idag som en färjeterminal, men när Södra Älvstranden genomgår sin omvandling planeras terminalen att flyttas, vilket frigör stora ytor vid älven för ny stadsutveckling. Göteborgs Stad har planer på att omvandla området till en modern och hållbar stadsdel med målet att öppna innerstaden mot älven och skapa en blandad stadsbebyggelse där människor kan bo, arbeta och mötas. Riktlinjer för området tas fram genom en fördjupad översiktsplan, som ska vägleda omvandlingen från industrimark till en levande stadsdel. Denna förändring handlar dock om mer än bara fysiska byggnader. När barriärer luckras upp och nya möjligheter skapas kan Majviken bli en plats där människor möts och delar nya upplevelser. Med älven som central punkt kan Göteborg forma en stadsdel som är hållbar, inkluderande och full av liv – där älven återigen blir en samlingsplats för framtidens göteborgare (Göteborgs Stad, 2023).

Under hösten och vintern 2024–2025 genomförde jag praktik på arkitektkontoret Mareld i Göteborg, där jag fick möjlighet att arbeta nära det pågående planeringsarbetet för Södra Älvstranden. Genom min medverkan i visualiseringar av olika delområden längs älvsträckan fick jag en fördjupad inblick i projektets omfattning samt de utmaningar och möjligheter som följer med omvandlingen av ett postindustriellt hamnområde till en ny stadsdel.

Praktiken gav mig både konkreta erfarenheter av gestaltungsarbete i en verklig planeringskontext och en djupare förståelse för hur stadsutvecklingsprocesser fungerar i praktiken. Den väckte ett starkt intresse för platsens framtid och inspirerade mig att vidare utforska området i mitt masterarbete. Möjligheten att arbeta med samma kontext i både professionell och akademisk miljö har varit mycket givande och bidragit till att ge detta arbete en förankring i både planeringsverklighet och gestaltande praktik.

1.2 Det studerade området kontext- Majviken

Kajsträckan Majviken längs Södra Älvstranden i Göteborg ligger i direkt anslutning till älven och präglas idag av sin funktion som färjeterminal för Stena Line. Kajen är till största delen avstängd för allmänheten och används främst för logistik och färjetrafik.

När färjeverksamheten flyttas öppnas nya möjligheter för att utveckla området och skapa samband mellan Majorna och vattnet. Det aktuella avsnittet redogör översiktligt för platsens fysiska förutsättningar, struktur och nuvarande användning som grund för den fortsatta analysen.

I. Majviken

II. Majnabbe

III. Klippan

IV. Jaegerdorffsplatsen

V. Chapmans torg

Studieområde- Majviken med omnejd

Centrala noder

Färjeterminal

*IV.*Jaegerdorffsplatsen

Området ligger i direkt anslutning till Jaegerdorffsplatsen, som är en central nod för många boende i södra delen av Majornaområdet

*V.*Chapmans torg

*II.*Majnabbe

Från Bergsknallen Majnabbe, kan man se ut över hela färjeterminalen och älvinloppet, därifrån kan man ta sig via en gångbro till Chapmans torg som sedan länge varit en mötesplats i det livfulla Majorna

1.3 Syfte, mål och frågeställningar

Syftet med detta masterarbete är att artikulera hur begreppet atmosfär kan förstås och användas som ett verktyg i landskapsgestaltningsprocesser. Med fokus på området Majviken i Göteborg, undersöks hur kunskap om platsens atmosfär kan omsättas i praktiska gestaltungsprinciper - principer för atmosfärisk gestaltning. Principerna prövas gentemot Göteborgs stads strukturidé material. Målet med arbetet är att ta fram konkreta och illustrativa exempel som visar hur områdets atmosfär kan förvaltas och förstärkas, som komplement till Göteborgs stads strukturidé.

För att uppnå syftet och målet utgår uppsatsen från följande frågeställningar:

-Hur kan atmosfär som begrepp förstås i relation till landskap och gestaltning?

-På vilket sätt kan atmosfären i området Majviken identifieras och beskrivas?

-Hur kan kunskapen om platsens atmosfär omsättas i gestaltungsprinciper eller förslag som kan integreras med Göteborgs kommuns strukturidé material?

1.4 Avgränsning

Arbetet avgränsas geografiskt till Södra Älvstranden, närmare bestämt området Majviken i Göteborg. Studien fokuserar på att undersöka platsens atmosfär och de kvaliteter som präglar denna specifika del av älvstranden, snarare än att behandla hela stadsutvecklingsområdet eller utforma en fullständig gestaltungsplan.

Studien av dokumentation och planeringsunderlag begränsas till material och källor framtagna av Göteborgs Stad, vilket ger en aktuell och kontextspecifik bild av områdets planeringsförutsättningar.

Den teoretiska litteraturstudien avgränsas till centrala texter som behandlar atmosfär, plats och sinnliga upplevelser ur ett humanistiskt och samhällsvetenskapligt perspektiv. Analysen utgår främst från arbeten av Gernot Böhme, Tim Ingold, Orvar Löfgren, Ross Gibson och Ben Anderson, vars teorier tillsammans ger en mångfacetterad förståelse av atmosfärbegreppet och dess relevans för landskapsarkitektur.

Gestaltungsförslagen som presenteras i uppsatsen är principiella och illustrativa exempel snarare än färdiga lösningar. De syftar till att visa hur platsens befintliga atmosfär kan tolkas och ligga till grund för gestaltungsmissiga ingrepp i framtida omvandlingsprocesser.

2. Metod

För att uppnå uppsatsens syfte och besvara de formulerade frågeställningarna har flera metoder kombinerats, både teoretiska och platsbaserade. Arbetet bygger på en växelverkan mellan litteraturstudier, platsobservationer och skissande, där varje del har bidragit till att fördjupa förståelsen av atmosfärbegreppet i relation till det studerade området.

Litteraturstudien har syftat till att belysa hur atmosfär kan förstås ur ett humanistiskt och samhällsvetenskapligt perspektiv. Centrala teorier har hämtats från Gernot Böhme, Tim Ingold, Orvar Löfgren, Ross Gibson och Ben Anderson, vars texter tillsammans skapar en teoretisk grund för att tolka upplevelse, stämning och sinnliga dimensioner i landskapet.

Den platsbaserade delen av arbetet består av fältstudier och dokumentation av Majviken. Genom observationer, fotografering, skisser och noteringar har olika rumsliga och sensoriska upplevelser identifierats. Dessa analyser ligger till grund för utvecklingen av gestaltungsprinciper och illustrativa exempel, som visar hur platsens befintliga atmosfär kan tas tillvara och förstärkas i framtida omvandlingsprocesser.

2.1 Metodstruktur

Studien är uppdelad i tre delar:

Del ett: *studera och analysera*

Del två: *Från teoretisk förståelse till upplevelsebaserad undersökning*

Del tre: *Från analys till tillämpning – Majvikens atmosfäriska gestaltningsprinciper*

Följande uppslag förklarar ingående innehållet i studiens tre delar.

Del ett: *studera och analysera*

1. Studera begreppet atmosfär

- Syftar till att förstå vad atmosfär är och hur den kan beskrivas inom landskapsgestaltning.
- Litteratur av Tim Ingold och Gernot Böhme ligger till grund för förståelsen av atmosfärbegreppet.
- Frågor som undersöks:
  - Vad är en atmosfär?
  - Hur kan den kännas och beskrivas?
- För att kunna relatera teorin till verkligheten krävs studier på plats.
- Förbereder analysen av hur atmosfär kan identifieras i Majviken.

2. Analysera kommunens struktuidé material

- Göteborgs stads struktuidé material för Södra Älvstranden studeras för att kartlägga kommunens visioner och planeringsramar.
- Undersökningen fokuserar på:
  - Hur är förutsättningarna på platsen idag?
  - Hur planeras området att utvecklas i framtiden?
- Analysen fungerar som grund för att förstå hur atmosfär kan förvaltas och förstärkas inom samtida kommunal stadsplanering.

Del två: *Från teoretisk förståelse till upplevelsebaserad undersökning*

3. *Utföra platsbesök*

- Syftar till att uppleva och dokumentera platsens atmosfär.
- Platsbesök utförs under våren, sommaren och hösten 2025, under olika tider på dygnet.
- Observationer och fotografier används för att fånga platsens stämningar.
- Frågor som styr observationen:
  - Hur upplevs atmosfären på platsen?
  - Vilka fenomen framträder tydligast?
  - Hur kan atmosfär studeras i praktiken?
- Resultatet används för att tolka och bearbeta platsens sinnliga kvaliteter.

4. *Dokumentera upplevelsen*

- Syftar till att konkretisera atmosfären genom visuella och textuella uttryck.
- Skisser, akvareller och sektioner används för att förmedla upplevelser.
- Anteckningar från platsen kompletterar det visuella materialet.
- Frågor som vägleder dokumentationen:
  - Hur kändes atmosfären på platsen?
  - Hur kan den gestaltas?
  - Vilka element förstärker upplevelsen mest?
- Materialet ligger till grund för identifieringen av atmosfäriska gestaltungsprinciper.

Del tre- *Från analys till tillämpning – att förvalta och förstärka en atmosfär inom landskapsgestaltning.*

5. Identifiera Majvikens atmosfäriska gestaltningssprinciper

- Syftar till att omvandla insikter från platsstudien till generella gestaltningsidéer.
- Genom jämförelse av platsupplevelser och dokumentation identifieras återkommande teman.
- Fyra principer växer fram:
  - Ut mot havet
  - Gröna nätverk
  - Möta vågorna
  - Vatten på land
- Principerna utgör kärnan i den atmosfäriska analysen.

6. Integrera principerna i strukturidé materialet

- Syftar till att visa hur atmosfären kan förvaltas och förstärkas i framtida planering av Majviken, Södra Älvstranden.
- De identifierade principerna kopplas till områdets strukturidé.
- Fokus ligger på hur atmosfären kan bevaras, förstärkas och utvecklas genom framtida omgestaltning.
- Resultatet blir en illustrativ och praktiskt orienterad tillämpning av atmosfärbegreppet i landskapsarkitektur.

Del ett: *Studera och analysera*

En grund för att förstå hur atmosfär kan förvaltas och förstärkas inom samtida kommunal stadsplanering.

3. Begreppet atmosfär

4. Göteborg kommuns kunskapsunderlag och strukturerat material

3. Begreppet atmosfär

Rum, känsla och sinnesintryck

Tim Ingold (2011) är en socialantropolog vars forskning rör sig mellan antropologi, konst och kultur. Han har bland annat studerat hur människor upplever och samspelar med sin omgivning. Ingold beskriver hur platser gör avtryck i vår sinnesstämning; vågorna, vinden och himlen omkring oss är inte enbart objekt vi observerar, utan omsluter oss som en helhetssupplevelse av ljud, ljus och känsla. Det är detta samspel som skapar en atmosfär, vilket Ingold menar är en erfarenhet av att vara i världen snarare än att betrakta den utifrån. Fenomen bör förstås som oskiljaktiga från sina sinnliga kvaliteter: vågor är sitt ljud, vinden är sin beröring och himlen är sitt ljus, snarare än företeelser som enbart genererar dessa effekter. I denna förståelse upplöses åtskillnaden mellan subjekt och omgivning, varigenom rummet inte längre framstår som en extern och avgränsad struktur utan som något som samverkar med mänskligt medvetande och erfarenhet. Att erfara en atmosfär innebär därför inte endast att se eller vidröra den, utan att vara omsluten av och delaktig i den (Ingold, 2011, s. 135).

Orvar Löfgren framhåller att vår omgivning påverkar oss redan innan vi hinser reflektera över den. I texten *Sharing an atmosphere: spaces in urban commons* (2015) undersöker han hur atmosfärer tar form på Köpenhamns centralstation. Löfgren redogör för hur begreppet atmosfär har sitt ursprung inom meteorologi och fysik, där det betecknar det gashölje som omger en himlakropp. Under romantiken kom denna betydelse att användas metaforiskt för att beskriva stämningar, och termer som varm, tryckt, lätt och kall har sedan dess etablerats som vedertagna sätt att beskriva sinnesstämningar. Löfgren beskriver också hur atmosfär fungerar som ett medium genom vilket människor uppfattar och tolkar sin omgivning, och hur denna tolkning kan väcka känslor av exempelvis trygghet, osäkerhet eller spänning (Löfgren, 2015).

Filosofen Gernot Böhme (1993; 2018) har länge intresserat sig för hur människor erfar och förnimmer sin omgivning, och han är en central teoretiker inom studiet av atmosfär som begrepp. Han framhåller atmosfärens avgörande roll för hur människor uppfattar världen som helhet. Böhme beskriver atmosfär som en brygga mellan fysisk miljö och sinnlig upplevelse (Böhme, 2018, s. 23) och menar att när vi träder in i ett rum kan vi omedelbart erfara en energifylld närvaro eller en spänd och tryckt stämning. Atmosfären är ofta diffus och svår att greppa, men samtidigt tydlig i sin karaktär (Böhme, 1993, s. 114).

Både Löfgren (2015) och Böhme argumenterar för att atmosfären inte enbart fungerar som en bakgrund till våra upplevelser, utan som något vi är del av och som formar vår känslomässiga och sinnliga uppfattning av världen. Atmosfären kan vara påtaglig och konkret, men också subtil och svårfångad – en närvaro som påverkar oss utan att vi alltid är medvetna om det. Genom att förstå atmosfären som en sammansmältning av fysiska rum, sinnesintryck och känslor kan vi få en djupare insikt i hur vi upplever och tolkar vår omgivning.

Känslomässiga reaktioner och kollektiva beteendemönster- en affektiv atmosfär

Ben Anderson är professor i kultur- och politisk geografi och är särskilt känd för sitt arbete kring begreppet affektiv atmosfär, som han utvecklade i artikeln *Affective Atmospheres* (Ben Anderson, 2009). Anderson beskriver den affektiva atmosfären som en kollektiv upplevelse som varken är helt subjektiv, det vill säga individberoende, eller helt objektiv och kopplad till specifika fysiska ting, utan som något som uppstår i samspelet mellan kroppar, miljöer och sociala krafter.

Anderson (2009) menar att den affektiva atmosfären aldrig upplevs individuellt, utan alltid kollektivt. Den formas i interaktionen mellan kroppar, omgivning och sociala krafter och påverkar därmed våra upplevelser, tankar, handlingar och känslor. Atmosfären är dynamisk och förändras ständigt i takt med nya samspel mellan människor och objekt.

Orvar Löfgren (2015) betonar att atmosfärer ofta vilar på oskrivna sociala normer, gemensamma förmågor och subtila överenskommelser om beteende. Dessa kan skapa tillfälliga gemenskaper mellan människor från olika bakgrunder och är avgörande för att offentliga platser ska fungera väl. Eftersom sådana utrymmen delas av många bör den gemensamma atmosfären bidra till en känsla av samhörighet och fungera som en arena för samspel, förhandling och diskussion. Löfgren understryker även att atmosfärers flyktighet kräver noggrann uppmärksamhet vid skapande och underhåll, eftersom de påverkar om en plats upplevs som inkluderande eller exkluderande – och därmed vem som känner sig välkommen och trygg.

Både Löfgren (2015) och Anderson (2009) framhåller att atmosfärer i offentliga rum formas av gemensamma normer och beteendemönster som tillfälligt förenar människor. Sådana atmosfärer är avgörande för att platser som gator, torg och parker ska upplevas som inkluderande och trygga.

Omgivningens ständiga förändring- begreppet changescapes

Ross Gibson var en forskare, konstnär och författare, känd för sitt tvärvetenskapliga arbete inom kulturstudier, estetik och digitala medier. I texten *Changescapes* (Gibson, 2024) studerar han hur kultur och natur samspelar och menar att vår känslomässiga och sinnliga uppfattning av världen, liksom samspelet mellan kroppar, miljöer och sociala krafter, ständigt är under omvandling. Ett changescape, såsom Gibson (2024) beskriver det, är en levande och interaktiv miljö som hjälper oss att förstå och uppskatta skönheten i en ständigt föränderlig värld.

Begreppet fokuserar på de relationer och processer som håller rummet i ett tillstånd av flöde snarare än på oföränderliga, permanenta komponenter. Genom att fördjupa oss i denna pågående förändring bjuder ett changescape in oss att aktivt engagera oss i och reflektera över den ständiga utvecklingen av vår omgivning. Dess primära syfte är att generera kognitiv och emotionell insikt om förändringens natur, snarare än att tjäna ett rent funktionellt eller utilitaristiskt syfte. I stället för att ge fasta svar skapar changescapes utrymme för reflektion och bjuder in människor att utforska hur världen ständigt förändras runt omkring dem (Gibson, 2024).

På liknande sätt som Böhme (1993; 2018) beskriver atmosfären upplevs ett changescape genom aktivt deltagande. Miljön och betraktaren samspelar på ett sätt som gör upplevelsen av förändring både personlig och gemensam. Tillsammans understryker Böhmes och Gibsons teorier hur miljöer framkallar en djup, sensorisk upplevelse som går långt bortom enbart visuella intryck. Begreppet changescape kan därmed fungera som ett sätt att engagera sig i och reflektera över atmosfärens tillstånd och dess ständiga omvandling.

Atmosfär som analytiskt och gestaltningsmässigt begrepp

Begreppet atmosfär används inom flera discipliner för att beskriva hur människor upplever och påverkas av sin omgivning. Inom landskapsarkitektur blir atmosfär särskilt relevant eftersom det rör sig i gränslandet mellan det materiella och det upplevda, mellan fysisk form och mänsklig perception. Denna litteraturstudie syftar inte enbart till att redogöra för olika teoretiska perspektiv på begreppet atmosfär, utan även till att bearbeta dem som analytiska verktyg, för att undersöka hur Majvikens atmosfär kan förvaltas och förstärkas.

Att känna sin omvärld- ett verktyg för att studera atmosfär

Tim Ingold (2011) lyfter fram att människan och hennes omgivande miljö inte är separata entiteter, utan står i ständig interaktion. Genom att beskriva hur omgivningens klimat, ljud och ljus inte är avgränsade enheter, utan snarare processer som vi befinner oss i, erbjuder Ingold ett sätt att komplettera den mer form- och funktionsinriktade förståelsen av plats.

För Majviken innebär detta att platsen inte enbart bör förstås utifrån sin fysiska struktur, komposition eller funktion, utan även genom hur rörelse, möten med naturen och kroppslig närvaro tillsammans skapar en kontinuerlig och sinnlig helhet. Genom att se människan som en integrerad del av sin omvärld, snarare än som en betraktare på distans, möjliggörs en mer kroppsligt förankrad upplevelse av platsen. Ingolds sätt att förstå omvärlden fungerar därmed som ett analytiskt förhållningssätt som fördjupar platsanalysen och öppnar för en förståelse av de mer abstrakta och svårfångade atmosfäriska kvaliteter som formas i samspelet mellan kropp och miljö.

Kopplingen mellan gestaltning och atmosfär – Böhmes position

Gernot Böhme (1993; 2018) beskriver atmosfärbegreppet som något som varken är helt subjektivt eller helt objektivt. Atmosfärer uppstår enligt Böhme i mötet mellan rumsliga kvaliteter, såsom ljus, material, skala och öppenhet, och människans sinnesintryck. Genom sin teori ger Böhme ett tydligare språk för hur atmosfärer kan påverkas genom form och design.

Till skillnad från Ingold (2011), som betonar det kontinuerliga samspelet mellan kropp och omvärld, möjliggör Böhmes teori en översättning från upplevelse till gestaltning. Exempelvis kan rumslig öppenhet, materialitet eller vegetationsstruktur användas för att förstärka eller förändra en plats stämning. Detta fungerar som riktlinjer för att formulera konkreta åtgärder för att förvalta och förstärka Majvikens atmosfär.

Atmosfär som analytiskt och gestaltningsmässigt begrepp

Det sociala perspektivet- verktyg för platsstudier och skapande av en kollektiv atmosfär

Orvar Löfgren (2015) flyttar fokus från den individuella upplevelsen av atmosfär till dess sociala och kulturella förankring. I sina studier av offentliga rum visar Löfgren hur atmosfärer formas genom oskrivna regler och gemensamma förväntningar. Atmosfär framstår här inte bara som något vi känner, utan som något vi delar och upprätthåller tillsammans.

Ben Anderson (2009) som utvecklar begrepp affektiv atmosfär resonerar kring detta ytterligare genom att betona hur stämningar uppstår i kollektiva sammanhang och påverkar handling, rörelse och beteende. Affektiva atmosfärer är dynamiska och tillfälliga, och kan förändras snabbt beroende på vilka som befinner sig i rummet och vilka händelser som utspelar sig där.

I relation till landskapsgestaltning kan atmosfär därmed förstås som ett socialt fenomen, och inte enbart genom sin visuella eller materiella form. En plats kan vara visuellt tilltalande men ändå upplevas som exkluderande, otrygg eller otillgänglig. Det sociala och kollektiva perspektivet är därför centralt vid platsstudier, då det i hög grad påverkar hur en plats upplevs. Samtidigt är denna dimension svår att fullt ut kontrollera, eftersom den formas av en mängd samverkande faktorer såsom besökarnas bakgrunder, tid på dygnet, årstid, tillfälliga aktiviteter och beteendemönster. Trots detta är perspektivet värdefullt i det fortsatta arbetet med att förvalta och förstärka atmosfären i Majviken.

Förändring över tid- användning av changescapes i platsanalys

Ross Gibsons begrepp changescapes tillför ett temporalt perspektiv på rumslig upplevelse. Gibson (2024) betonar att miljöer alltid befinner sig i förändring genom årstider, väder, rörelse och social användning. Changescapes kan därmed ses som en vidareutveckling av atmosfärbegreppet, där fokus ligger på relationer och flöden snarare än på stabila tillstånd.

Detta perspektiv ifrågasätter idén om att en atmosfär kan fastställas en gång för alla genom gestaltning, och framhåller istället vikten av flexibilitet, öppenhet och förändring över tid. Genom att se platsen som dynamisk bör platsstudier genomföras vid flera tillfällen och under en längre tidsperiod, för att fånga variationer i upplevelse och interaktion.

Syntes

Sammantaget visar litteraturen att atmosfär är ett komplext och abstrakt begrepp som spänner över sinnliga, rumsliga, sociala och temporala aspekter av plats. Böhmes teori utgör en teoretisk kärna genom att erbjuda ett språk för hur rumsliga kvaliteter och sinnliga upplevelser samverkar. Ingold fördjupar förståelsen av den kroppsliga och perceptuella dimensionen, medan Löfgren och Anderson synliggör atmosfärens kollektiva och socialt reglerade karaktär. Gibsons changescapes bidrar med ett perspektiv på atmosfärens förändring och tid.

Denna syntes fungerar som ett analytiskt ramverk för arbetets metod. Under platsstudierna i Majviken används teorierna för att:

- identifiera och undersöka sensoriska kvaliteter (ex. ljud, ljus och taktilitet)
- tolka och förvalta sociala beteendemönster och stämningar,
- samt uppmärksamma hur atmosfären förändras över tid och i olika situationer.

Genom att översätta dessa teoretiska insikter till gestaltungsprinciper prövas hur atmosfär kan användas praktiskt inom landskapsarkitektur, och hur Majvikens atmosfär kan förvaltas och förstärkas. Teorin fungerar därmed inte enbart som bakgrund, utan som ett aktivt analytiskt verktyg under hela arbetets gång.

4. Göteborg kommuns kunskapsunderlag och strukturidé material

Göteborgs kommuns strukturidé används i detta arbete som en utgångspunkt för att undersöka hur atmosfär kan förvaltas och förstärkas inom samtida kommunal stadsplanering. Genom att använda idén som utgångspunkt kan studien pröva hur atmosfäriska dimensioner kan integreras i kommunala planeringssammanhang och illustrera hur områdets karaktär kan tas tillvara och utvecklas inom ramen för existerande planeringsprocesser.

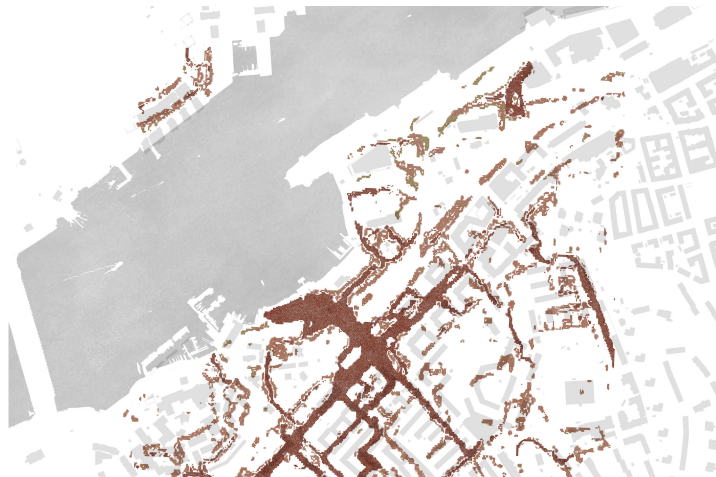
4.1 Kunskapsunderlag

Detta avsnitt sammanställer tongivande slutsatser ur det kunskapsunderlag som utgör grunden för Göteborgs kommuns strukturidé . Genom kartor och tematiska studier av topografi, grönstruktur, skyfall och havsnivåer tydliggörs de rumsliga och klimatrelaterade förutsättningar som präglar området. Dessa lager av information fungerar som en bas för att förstå platsens karaktär och de processer som formar dess nuvarande och framtida uttryck.

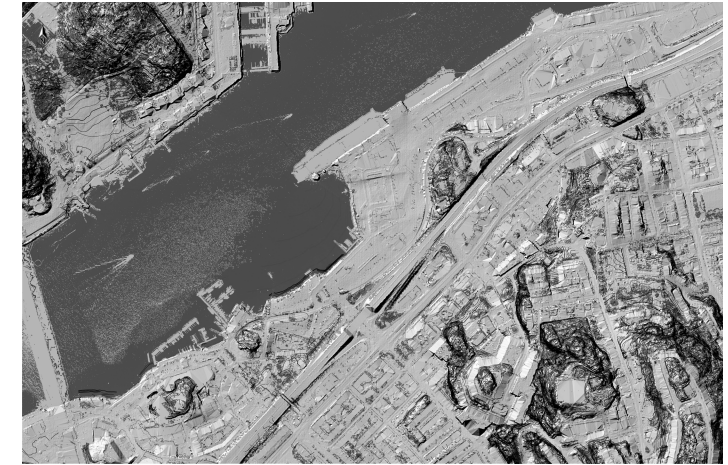
Förhöjda havsnivåer

Göteborgs stad ser ett stort behov av att utföra åtgärder för att hantera ökad nederbörd, skyfall och stigande havsnivåer i området. Dessa åtgärder innefattar bland annat att anlägga permeabla ytor och gröna stråk så att regnvatten kan infiltreras snarare än att bli ytavrinning (Göteborgs Stad, 2023).

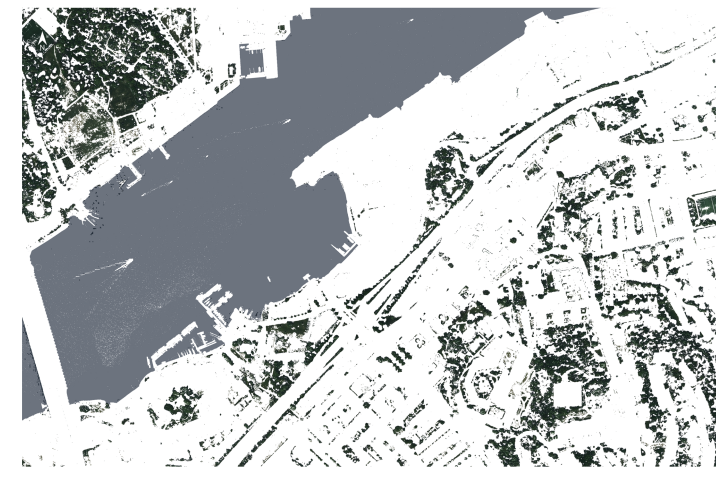
Skyfall

Längs med älven är marknivån väldigt låg, samtidigt består marken till stor del av icke permeabla ytor. Vilket försvårar arbetet med havsvattennivå höjningar och skyfallshantering. Mycket skyfall från angränsande bilvägar samlas vid Majviken, något som behöver åtgärdas med exempelvis gröna stråk (Göteborgs Stad, 2023).

Topografi

Topografin i området präglas av tydliga höjdskillnader mellan älvstråket och de omgivande stadsdelarna. (Göteborgs Stad, 2023).

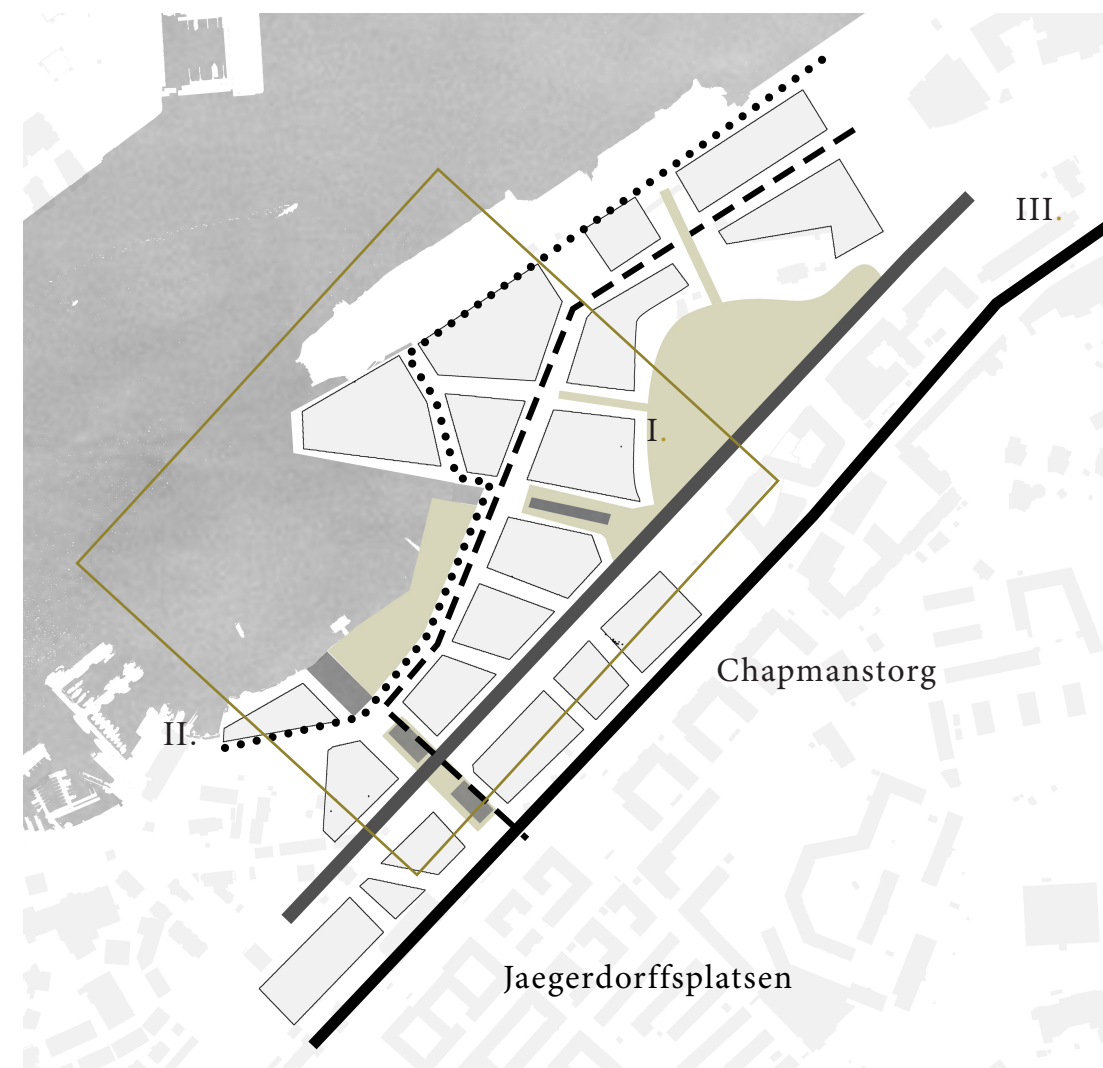
Grönområden

Grönstrukturen i området består främst av spridda parkytor och naturmark som knyter an till älvrummet. Dessa grönytor spelar en central roll i stadens klimatanpassning genom att bidra till dagvattenhantering, temperatursänkning och biologisk mångfald. (Göteborgs Stad, 2023).

Visualisering av havsnivåhöjning vid Södra Älvstranden.
Källa: Göteborgs Stad (2023), bearbetad av författaren

4.2 Strukturidé material Göteborgs stad

Göteborgs kommuns strukturidé material utgör ett strategiskt ramverk som samordnar stadens fysiska, ekologiska och sociala strukturer i en helhetssyn på stadsutvecklingen. Nedan presenteras en bearbetad och förenklad tolkning av strukturidén för nya Majviken. Underlaget fungerar här som en grund för att vidare undersöka hur rumsliga samband, karaktärer och atmosfärer kan förstås och utvecklas i ett gestaltningsperspektiv.

Strukturidé Jaegerdorffsmotet.
Källa: Göteborgs Stad (2025), bearbetad av författaren

I. Majnabbe

Majviken med omnejd

II. Klippan

III. Oscarsleden

Infrastruktur

Göteborgs stad har identifierat viktiga stråk för kollektivtrafik, bil, cykel och gångtrafik. Framförallt är det prioriterat att luckra upp den barriär som Oscarsleden utgör. Det är också hög prioritet att skapa ett sammanhängande kajstråk, så att man lätt kan röra sig längs med södra Älvstranden, för att öka kontakten med vattnet.

Grönblå struktur

Göteborgsstad har identifierat områden där nya grönområden kan ta plats, för att tillgodose stadsbornas behov av grönska och för att hantera skyfall och havsvattennivåhöjning.

Kvarterstad

Strukturidé materialet ämnar att i så stor mån som möjligt uppföra bebyggelse med kvartersstruktur. För att bland annat bibehålla viktiga siktlinjer och skapa levande gaturum.

Del två: *Från teoretisk förståelse till upplevelsebaserad undersökning*

Att konkretisera, uppleva och dokumentera platsens atmosfär.

5. Analytiskt ramverk: Att studera platsens atmosfär

5.1 Metod och genomförande: Att undersöka och uppleva platsens atmosfär

5.2 Bearbeta rum, känsla och sinnesintryck via skissen

5.3 Vidareutveckling och konkretisering av rum, känsla och sinnesintryck k

5. Analytiskt ramverk: Att studera platsens atmosfär

I detta arbete förstås atmosfär som ett relationellt och erfarenhetsbaserat fenomen som uppstår i mötet mellan fysisk miljö, mänsklig perception och känslomässig respons. Denna förståelse bygger på den samlade litteraturen kring atmosfär, där särskilt Gernot Böhme, Tim Ingold, Orvar Löfgren och Ben Anderson betonar att atmosfär inte är en enskild egenskap hos platsen, utan en helhetsupplevelse som formas genom rumslika, sinnliga och affektiva dimensioner (Böhme, 1993; Ingold, 2011; Löfgren, 2015; Anderson, 2009).

Mot denna bakgrund har tre analytiska begrepp valts för att strukturera studiet av Majvikens atmosfär: *rum*, *känsla* och *sinnenstryck*. Dessa begrepp är inte fristående kategorier, utan överlappande perspektiv som tillsammans möjliggör en fördjupad och systematisk analys av platsens atmosfär.

Studiet av atmosfären kommer utgå från begreppen:

Rummet

Fysisk rumslighet

Känsla

Stämning och affekt

Sinnenstryck

Dofter, ljud, ljus och taktilitet

Begreppsval och teoretisk förankring

Rum – fysisk rumslighet

Begreppet rum hämtar sin teoretiska grund främst från Böhmes förståelse av atmosfär som något som förmedlas genom rumsliga konstellationer såsom skala, form, materialitet, barriärer och öppenhet (Böhme, 2018). Även Ingolds syn på rum som något vi befinner oss i, snarare än betraktar utifrån, har varit vägledande (Ingold, 2011). I analysen av Majviken används därför rum inte enbart för att beskriva fysisk struktur, utan för att förstå hur rumsliga förhållanden möjliggör eller begränsar vissa upplevelser, rörelser och stämningar.

Känsla – stämning och affekt

Begreppet känsla relaterar till Böhmes och Andersons beskrivningar av atmosfär som affektiv – det vill säga hur platser kan framkalla exempelvis lugn, spänning, öppenhet eller tyngd hos människan (Böhme, 1993; Anderson, 2009). Känsla förstås här inte som en enstaka individuell emotion, utan som en kollektiv och situationsbunden stämning som uppstår i samspelet mellan människor, plats och aktivitet. Detta perspektiv möjliggör en analys av hur Majviken upplevs i termer av energi, tempo och emotionell laddning.

Sinnesintryck – ljud, ljus, doft och taktilitet

Begreppet sinnesintryck har sin grund i Ingolds och Löfgrens betoning av den kroppsliga och sensoriska dimensionen av platsupplevelse (Ingold, 2011; Löfgren, 2015). Sinnesintryck omfattar hur ljud, ljus, dofter, temperatur och taktilitet samverkar och påverkar hur platsen upplevs.

Begreppens funktion i analysen

Begreppen rum, känsla och sinnesintryck används i detta arbete som analytiska riktlinjer snarare än fasta kategorier. De har valts för att de återkommer implicit och explicit i den teoretiska litteraturen, men också för att de är tillräckligt öppna för att kunna anpassas till den specifika kontexten i Majviken. Tillsammans bildar de ett ramverk som gör det möjligt att växla mellan det materiella, det upplevda och det emotionella i analysen av platsens atmosfär.

5.1 Att undersöka och uppleva platsens atmosfär

Analysen av Majvikens atmosfär har genomförts genom en växelverkan mellan litteraturstudier, fältobservationer och skissande. Under platsbesöken har observationer, fotografering, skisser och anteckningar använts för att identifiera och dokumentera atmosfäriska kvaliteter utifrån de tre begreppen.

- Det fysiska rummet har studerats genom att uppmärksamma platsens form, rumsliga avgränsningar, ljusförhållanden, ljudmiljö och rörelsemönster.
- Känslan har tolkats genom de stämningar som uppstår i mötet mellan kropp och plats, såsom stillhet, öppenhet, rörelse eller spänning.
- Sinnesintrycken har dokumenterats genom noteringar kring hur ljud, dofter, ljus och taktilitet samverkar och påverkar helhetsupplevelsen.

Skissandet har fungerat som ett centralt analytiskt verktyg för att översätta sinnliga och emotionella intryck till visuella uttryck. Genom skiss har det varit möjligt att bearbeta atmosfären bortom det mätbara och istället fokusera på relationer, stämningar och kvaliteter som är svåra att fånga enbart genom text eller fotografi.

Urval av foton från platsbesök

5/2 kl 16:05- solen på väg ner

18/1 kl 13:10- dimman ligger tät i viken

18/1 kl 13:19- Älvkanten

4/2 kl 11:28- Luften är fuktig och vinden slår mot kroppen

4/2 kl 11:31- Älvvattnet och havsvindar tar sig in i viken

10/2 kl 16:15- Havsbråte som fastnat i nyponbuskarna

1/3 kl 10:11- Nästan ensam på Majnabbe

1/3 kl 10:15- Utblick över Majviken, sikten är skymd och luften är fuktig

1/3 kl 10:41- Nyponbuskar och staket, lika men olika

5/3 kl 13:01- Ett av husen på Majnabbe, bor någon där?

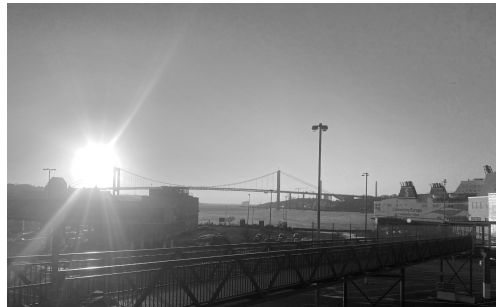
5/3 kl 13:07- Berget ser ännu vackrare ut bredvid asfalten

5/3 kl 13:07- Strukturen i den blöta robusta asfalten

8/3 kl 15:40- Varm och familiär vy

8/3 kl 15:56- Dagarna blir längre och eftermiddagssolen värmer kroppen

19/3 kl 17:01- Massivt fraktlandskap,

19/3 kl 17:15- Berget har tydligt varit ivägen för trafikanter

19/3 kl 17:15- Berget har tydligt varit ivägen för trafikanter

20/3 kl 11:15- Hängbjörkens kvistar vajar i vinden

1/4 kl 10:10- Barriärer och stora volymer

1/4 kl 10:30- Marken sjunker ner under älvvattnet

1/4 kl 12:00- Levande barriär

1/4 kl 11:15- Gruset skrapar under fötterna och bilar som kör in på parkeringen

1/4 kl 10:20- Den hårda asfalten möter det mjuka älvvattnet

1/4 kl 10:23- På de små plättarna med mossa väger en miniatyrskog

5.2 Bearbeta rum, känsla och sinnesintryck via skissen

Genom att skissa med akvarell och blyerts har jag utforskat den atmosfär som präglar platsen. Skissen blir ett sätt att närma sig något som annars är svårt att greppa – stämningar, rörelser, ljus och tystnad. I processen får handen och blicken samverka, och det abstrakta tar form genom linjer, flöden och toner. Genom att teckna uppstår en kroppslig förståelse, där sinnesintryck och känslor blir synliga på papperet. Skissen fungerar inte som en avbild, utan som ett spår av hur platsen känns att vara i.

Rum

Form och rumslighet

Känsla

Stämning och affekt

Sinnesintryck

Dofter, ljud, ljus och taktilitet

Fördjupning av studien: Att tolka och studera skisserna

En utökad reflektion över rum, känsla och sinnesintryck

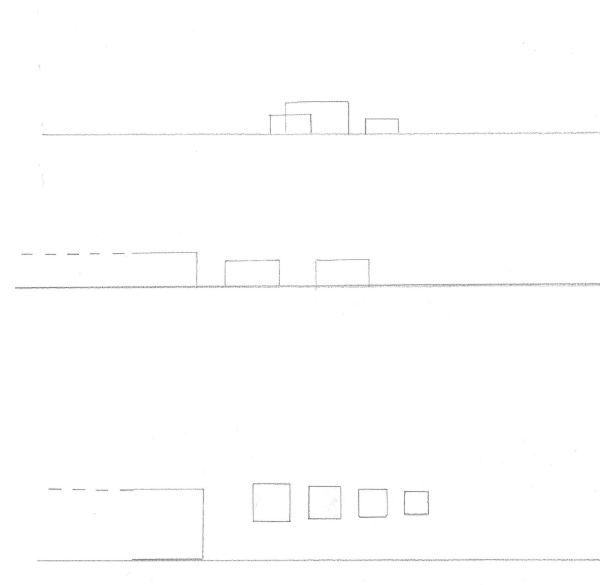
Genom platsbesök och skissande har Majvikens rumsliga, sinnliga och affektiva kvaliteter undersökts, vilket möjliggjorde en inledande förståelse för platsens atmosfär. Den efterföljande reflektionen och tolkningen av skisserna fördjupade analysen av hur begreppen rum, känsla och sinnesintryck tar form och samverkar i den konkreta platsupplevelsen. I linje med Gernot Böhmes förståelse av atmosfär som ett relationellt fenomen – uppkommet i mötet mellan rumsliga och materiella förhållanden samt mänsklig perception – möjliggjorde detta arbetssätt en fördjupad och mer preciserad analys av Majvikens atmosfär.

Förklaring, reflektion och tolkningen av skisserna- fokus rum

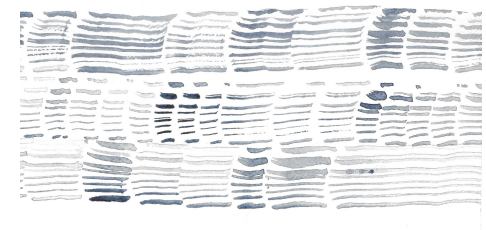
- Skisserna visar upplevelsen av rumden på platsen – den påtagliga öppenheten gjorde kroppen exponerad för ljus, vind och ljud. Detta mycket öppna och utsträckta landskap blev ett centralt tema i både upplevelsen av platsen och i skissernas uttryck. Rummen som skissats framträder inte som en avgränsad form, utan betonar mellanrummen snarare än kropparna i landskapet.

- Samtidigt etsade sig vissa element särskilt starkt fast i minnet: solljuset och de gröna, mjuka rummen. Dessa kontrasterade mot den öppna, utsatta rumden och fungerade som tillfälliga rum av skydd och vila. I skisserna framträder detta genom mjukare linjer, tätare strukturer och en mer sammanhållen rumslighet. Med Gernot Böhmes begrepp kan dessa partier förstås som atmosfäriskt laddade rum, där materialitet, ljus och skala samverkar för att skapa en tydlig sinnesstämning (Böhme, 1993; 2018). Här blir det tydligt hur gestaltningens rumsliga kvaliteter kan förstärka eller mildra upplevelsen av utsatthet.

-En annan rumslig komponent är vattenytan, som upplevdes som en påtaglig och sammanhållande rymd. Vattnets utbredning skapade en horisontell öppenhet och förstärkte känslan av exponering för ljus, vind och ljud. Som rum fungerade vattenytan både som avstånd och som närvaro – ett öppet fält där rörelse, reflektioner och ljud bredde ut sig och mötte kroppen.

Platsens öppna landskap och mellanrum

Vattnets utbredning skapar horisontell öppenhet och närvaro

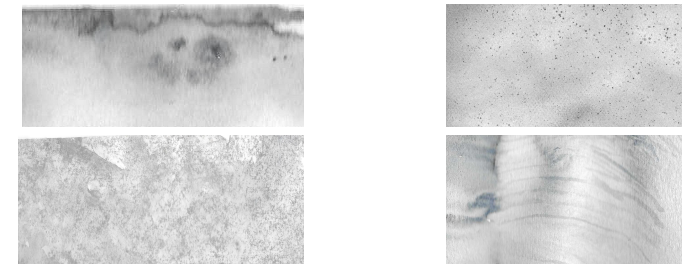
De gröna, skyddande rummen kontrasterar den öppna rumden

Förklaring, reflektion och tolkningen av skisserna- fokus känsla

-Den påtagliga frånvaron av människor förstärkte känslan av ensamhet på platsen. I relation till Ben Andersons teori om affektiva atmosfärer kan detta tolkas som en situation där den kollektiva dimensionen tillfälligt varit frånvarande, vilket gjorde atmosfären mer laddad av de spår av människor som hittats på platsen, så som fimpar och vinflaskor. Som på något sett får en att undra, var och när människorna varit på platsen. Det finns någon typ av mänsklig aktivitet här som man inte är en del av.

- Skisserna som beskriver känslorna som formades på platsenfångar en övergripande stämning av kyla, tyngd och råhet med sin nedtonade färgskala, skala och grova struktur.

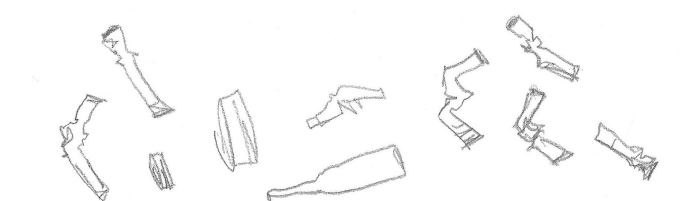
-Samtidigt rymmer skisserna även kontrasterande stämningar av värme och lugn. Dessa framträder särskilt i de partier där gröna och blå toner dominerar, ofta kopplade till vegetation, vatten och mjukare rumsligheter. Här förändras atmosfären från utsatt till omhändertagande, där landskapets element erbjuder tillfälliga rum för vila och eftertanke. Skisserna synliggör därmed hur platsens känsloläge inte är entydigt, utan växlar mellan kyla och värme, ensamhet och ro, beroende på rumsliga och sinnliga förutsättningar.

En övergripande känsla av kyla och tyngd framträder

Landskapet väcker känslor som växlar mellan utsatthet och omhändertagande och lugn

Få människor men spår av mänsklig aktivitet

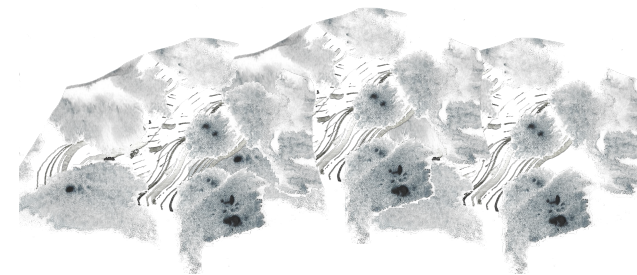

Förklaring, reflektion och tolkningen av skisserna- fokus sinnesintryck

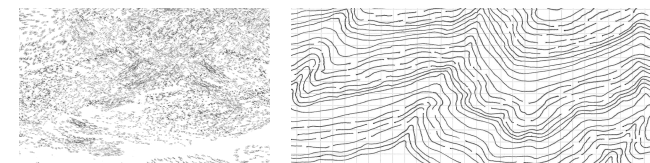
-Skisserna som undersöker sinnesintryck utgår från platsens starka fysiska påverkan på kroppen. Den fuktiga luften, de hårda vindarna och den öppna exponeringen gjorde upplevelsen tydligt kroppslig och påtaglig. Vindens tryck mot huden, den råa temperaturen och den ständiga rörelsen i luften formade hur rummet upplevdes och förstärkte känslan av att befinna sig mitt i landskapets processer.

-Ljudet och ljuset från det kluckande vattnet var särskilt framträdande. Vågornas rörelse skapade ett kontinuerligt ljudlandskap som tillsammans med ljusets reflektioner i vattenytan bidrog till en rytmisk och omslutande atmosfär.

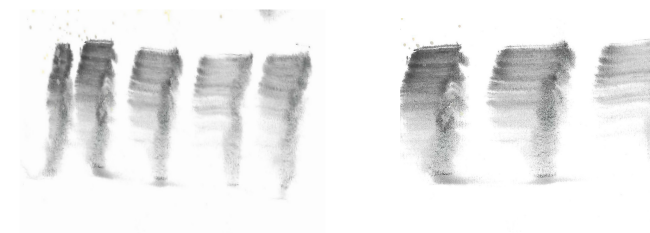
-De naturliga elementen satte tydliga avtryck i både upplevelsen och skissernas uttryck. Vatten, vind, vegetation och ljus framträder som aktiva rumsliga aktörer som formar atmosfären över tid. Med Böhmes teori kan dessa förstås som atmosfäriska kvaliteter där materiella och sinnliga egenskaper samverkar och ger platsen dess karaktär (Böhme, 1993; 2018). Skisserna fungerar därmed som en översättning av kroppsliga intryck till visuella uttryck.

*Vattnets ständiga rörelse skapar levande
ljus och ljudintryck*

*Organiska material skapar en mer varierade
och dynamiska taktila upplevelser*

*Kroppen exponeras för vind och fukt på
platsen*

5.3 Vidareutveckling och konkretisering av rum, känsla och sinnesintryck

För att konkretisera analysen av begreppet atmosfär har åtta kategorier identifierats: *ljud, ljus, känsel, människor, möten, artefakter, minnen och mystik*.

Dessa kategorier bygger på de övergripande analytiska riktlinjerna rum, känsla och sinnesintryck, men är också resultatet av en tolkning och reflektion av skisserna. Processen har varit iterativ, där praktiska observationer och teoretiska begrepp har samverkat i en växelverkan – skisserna har inspirerat analysen, samtidigt som begreppen har gett en ram för att förstå upplevelsen av platsen.

Genom denna kombination av praktik och teori möjliggör de åtta kategorierna en platsnära, situationsbunden och analytiskt detaljerad tolkning av hur atmosfären formas i Majviken, samt hur rumsliga, materiella och sociala element samverkar för att skapa platsens upplevelse.

Ljud	Människor
Ljus	Artefakter
Känsel	Minnen
Möten	Mystik

Relation till rum, känsla och sinnesintryck

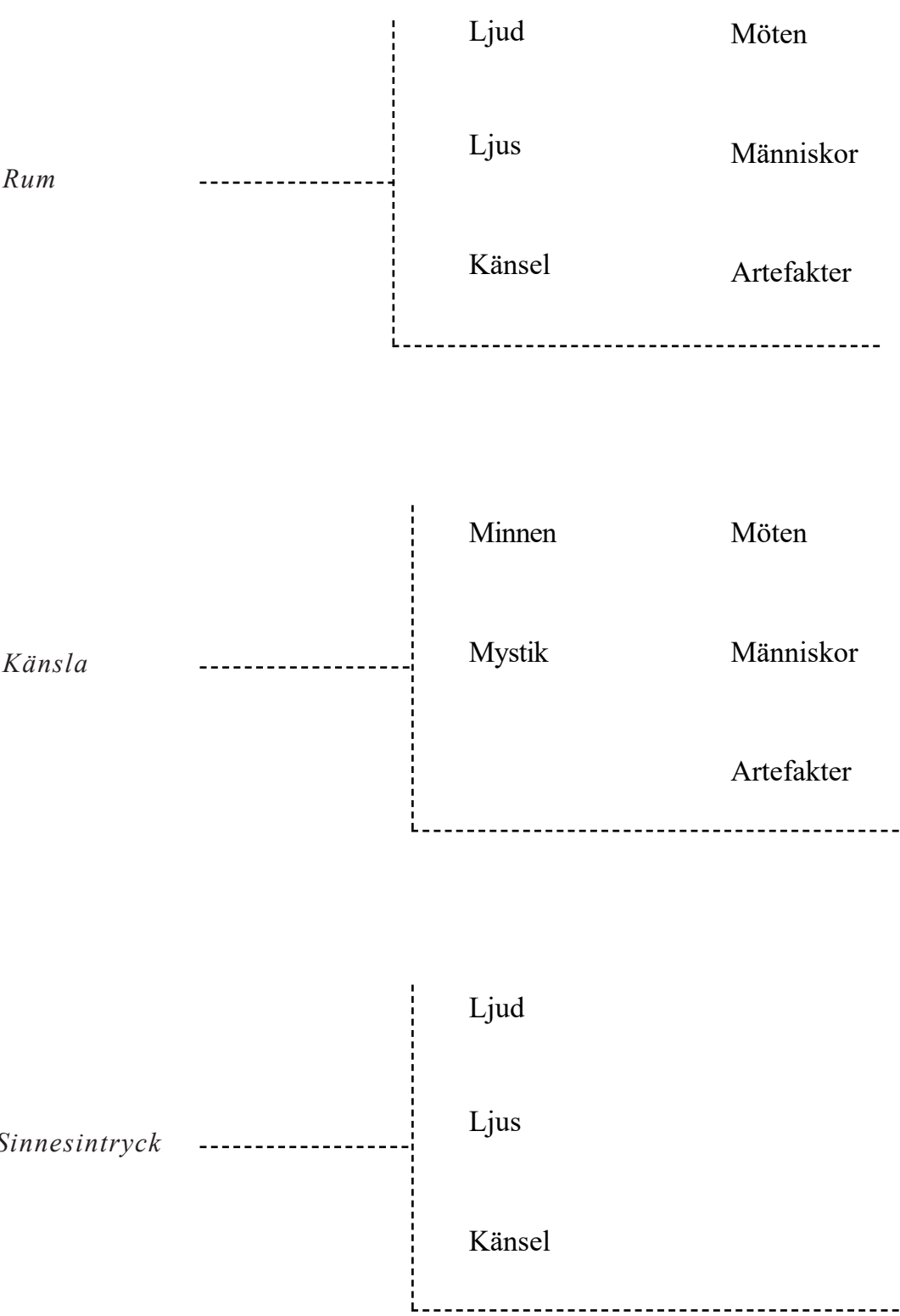
De åtta kategorierna förhåller sig inte hierarkiskt till varandra, utan överlappar och samverkar. Samtidigt kan de förstås som relaterade till de tre huvudbegreppen på följande sätt:

- Ljud, känslor och ljus knyter an direkt till sinnesintryck och indirekt till rummet, begreppen synliggör hur atmosfären formas genom auditiva, taktila och visuella kvaliteter som förstärks eller dämpas av rumsliga strukturer.
- Människor, möten och artefakter relaterar både till rum och känsla, då de visar hur social närvaro, rörelsemönster och spår av mänsklig aktivitet påverkar platsens stämning.
- Minnen och mystik relaterar främst till känsla och belyser hur atmosfären också formas genom associationer, tidigare erfarenheter och mer personliga affektiva dimensioner.

På så sätt fungerar de åtta kategorierna som ett sätt att fånga atmosfärens komplexitet och flerdimensionalitet, snarare än att reducera den till en enhetlig upplevelse.

Teoretisk förankring

Att arbeta med flera överlappande kategorier är i linje med Böhmes förståelse av atmosfär som något som uppstår i mellanrummet mellan fysisk miljö och mänsklig upplevelse, snarare än som en isolerad egenskap hos platsen (Böhme, 1993; 2018). Ingolds syn på människan som kroppsligt och relationellt inbäddad i sin omgivning motiverar att även människor, rörelse och artefakter inkluderas som atmosfäriska komponenter (Ingold, 2011). Vidare stödjer Löfgrens och Andersons betoning av atmosfärens kollektiva och sociala karaktär användningen av kategorier som möten och social närvaro (Löfgren, 2015; Anderson, 2009).

Fördjupning av studien: Upplevelsen av atmosfären och dess rumsliga uttryck

Efter de inledande observationerna har arbetet gått vidare mot en fördjupad undersökning av hur Majvikens atmosfär upplevs och förändras längs sträckan – med särskilt fokus på samspelet mellan rum, känsla och sinnesintryck.

I det fortsatta arbetet har jag fördjupat studien av atmosfären genom att undersöka hur upplevelserna av platsen kan förstås i relation till dess rumsliga förutsättningar, känslomässiga stämningar och sensoriska intryck. För att närma mig detta har jag kombinerat mina anteckningar från platsbesöken med sektioner.

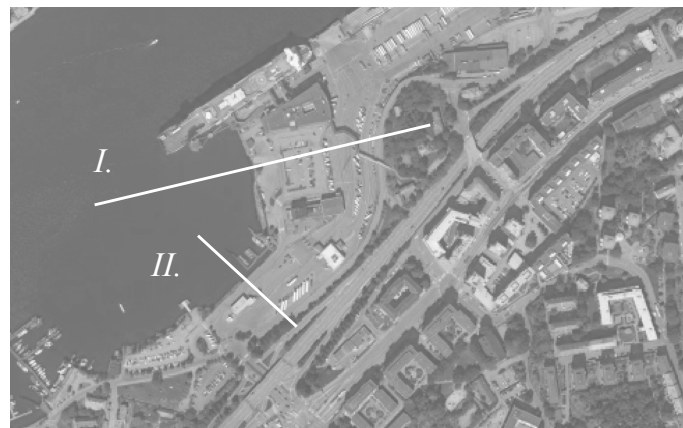
Genom att arbeta på detta sätt blir sektionen mer än en representation av topografi och byggnader – den blir en karta över upplevelser. Den visar var ljuden förstärks eller dämpas, hur ljuset förändras över vattenytan, och hur dofter, vind och rörelse skapar skiftningar i upplevelsen av rummet. På så vis blir det möjligt att närma sig en mer nyanserad förståelse av hur platsens atmosfär formas – inte som en enhetlig stämning, utan som en serie relationer mellan rum, känsla och sinnesintryck, där kropp, plats och tid samspelar.

.

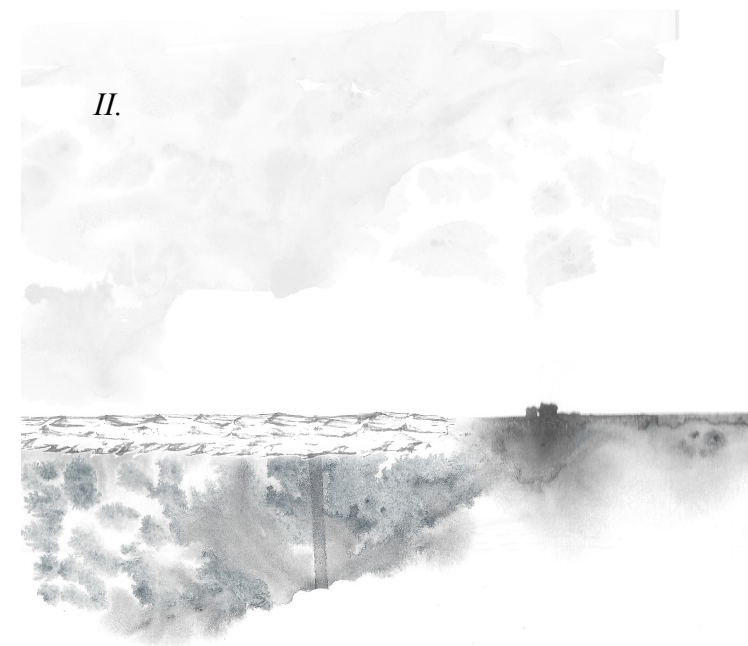
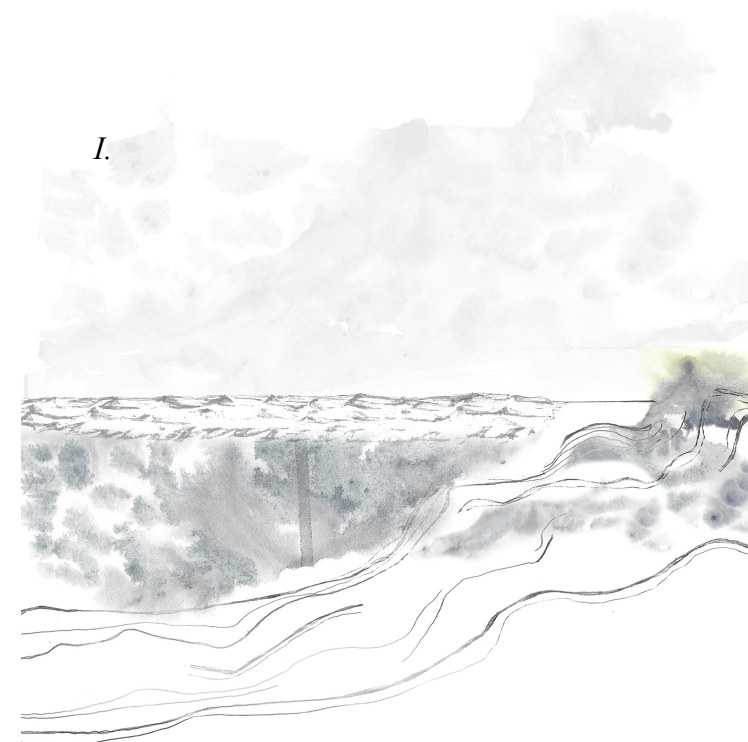

Kategoriernas funktion i sektionerna

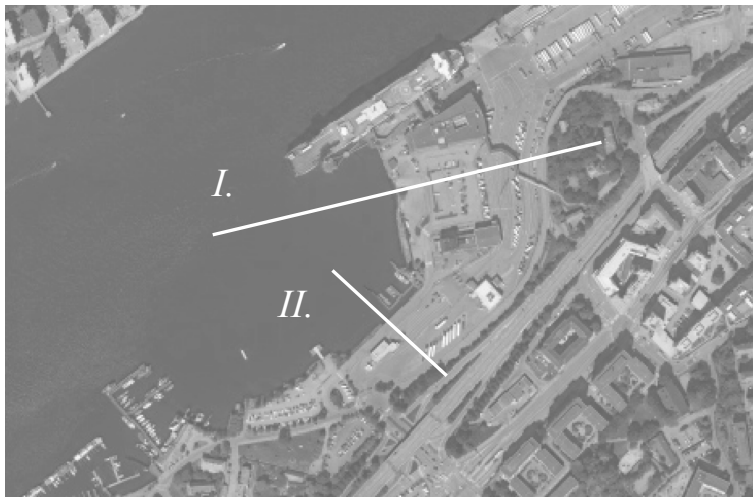
I arbetet med sektionerna används de åtta kategorierna som ett sätt att ge atmosfäriska iakttagelser rumslig förankring. Genom att koppla sinnesintryck, känslor och sociala observationer till specifika platser längs sektionen blir det möjligt att visa hur atmosfären förändras över tid och rum. Sektionen fungerar därmed inte enbart som en teknisk representation av topografi och bebyggelse, utan som ett analytiskt verktyg för att synliggöra hur rum, känsla och sinnesintryck samspelar i praktiken.

Flygfoto majviken med sektionsmarkeringar

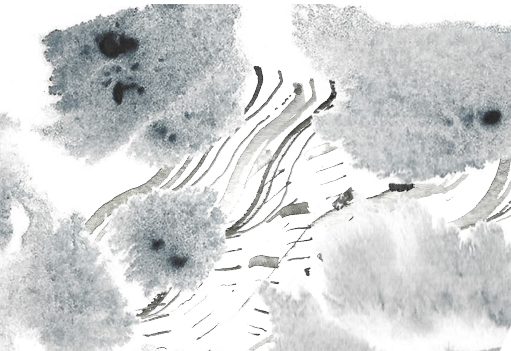

I majviken speglas älvens rytm – vågornas spel är påtagligt och levande.

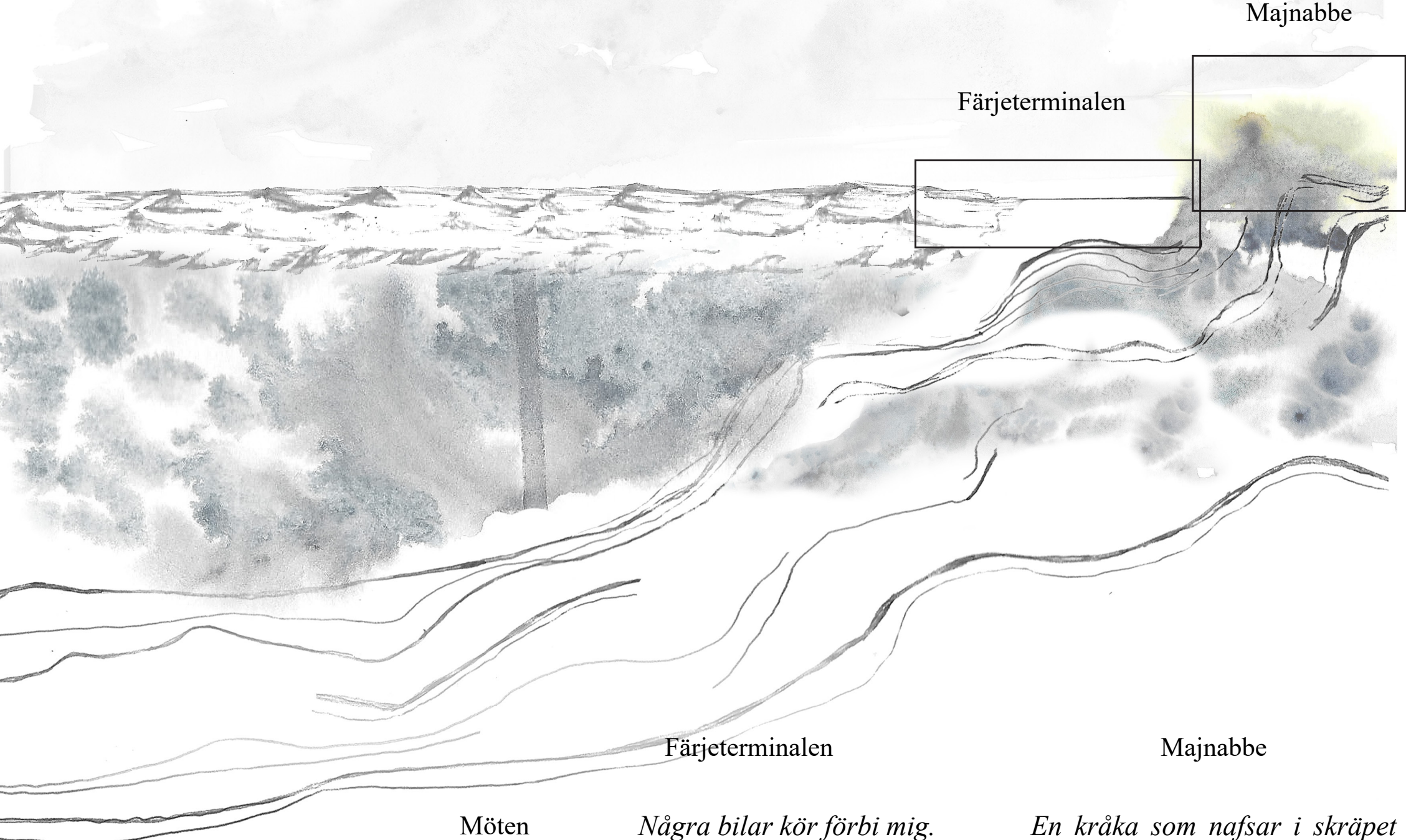

Vinden drar med sig havsvatten som landar på ansiktet

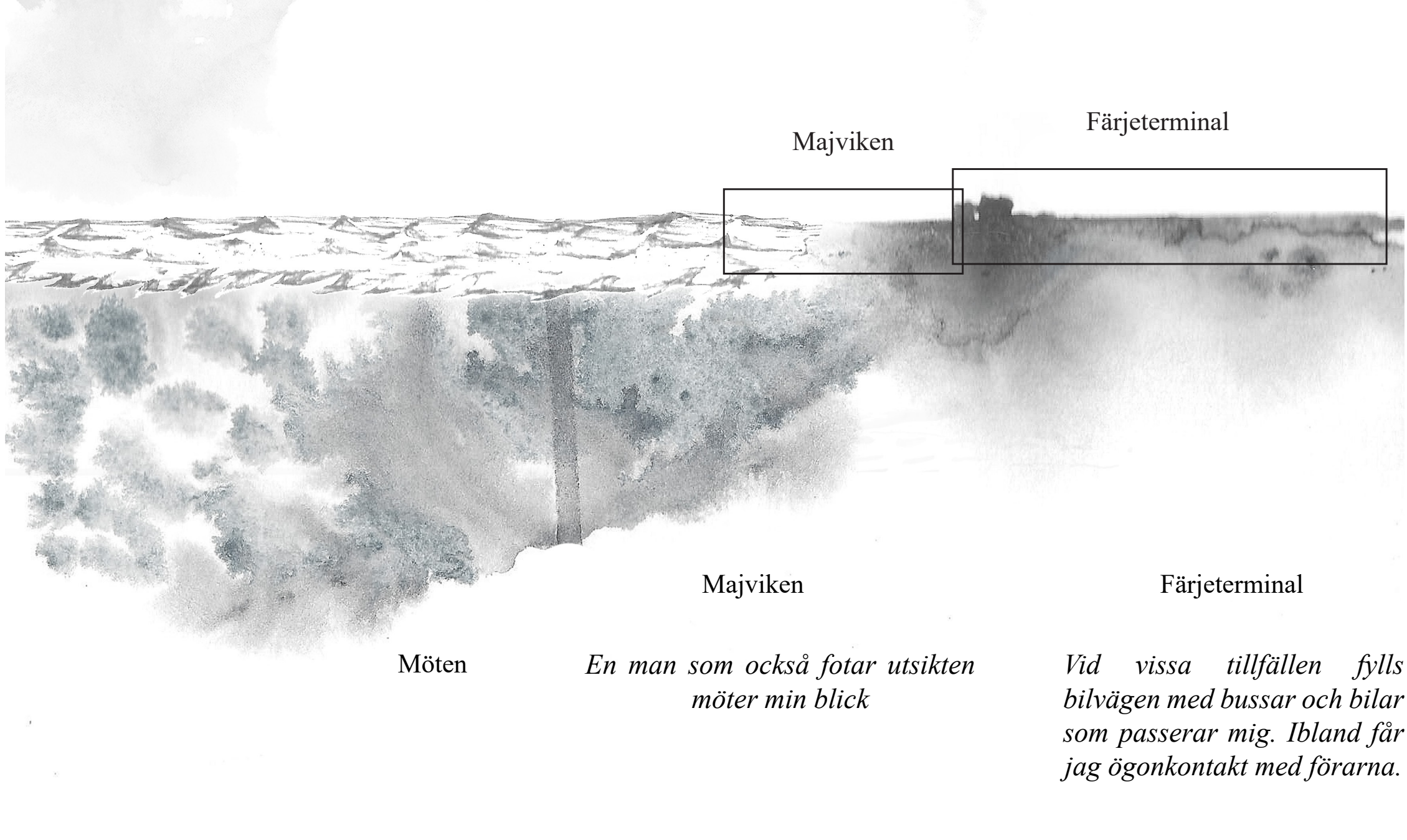

Där asfalten ger vika när älven drar sig in över land

I.

	Färjetterminalen	Majnabbe
Ljud	<i>På platsen uppenbarar sig en mycket dynamisk ljudbild. När lastbilarna ska på färjan, bedövas öronen av ett starkt muller från puttrande motorer. När lastbilarna kört iväg viner endast vinden i öronen.</i>	<i>Ett avlägset dovt muller från trafik är ständigt närvarande. Då och då hörs måsar skrälla, småfåglar kvittra eller en kråka som kraxar.</i>
Ljus	<i>Den låga topografin, med den närliggande bergsknallen, försätter platsen i dunklare ljus. Ljuset är mest påtagligt när man blickar ut över älvvattnets yta, vars mjuka böljor sätter himlens ljus i dager.</i>	<i>Ljusförhållandet på den vida och högresta himlen förställer det utsträckta landskapet i olika stämningar. Havet, marken, husen och färjan suddas ut av den fuktiga dimman en gråmulen dag. En klar dag träder landskapet fram tydligt mot den stora klarblå himmelen. När solen står lågt värms och lysas luften upp av en starkt strålade sol.</i>
Känsel	<i>Vind och fukt från från skärgården tar sig in i hamninloppet mot land. Det öppna asfaltlandskapet förstärker luften och vattnets närvaro ända in på kroppen. Saltstänk och vindpustar piskar mot ansiktet en blöt och blåsig dag.</i>	<i>Uppe på bergsknallen som sträcker sig västerut , värmer solen vid slutet på dagen. De västliga vindarna känns trycker kroppen upp mot land. Vid blåsiga och regniga dagar blir det fört kallt och blött.</i>
Möten	<i>Några bilar kör förbi mig.</i>	<i>En kråka som nafsar i skräpet på gräsmattan stannar upp och kollar på mig en kort stund</i>
Människor	<i>Någon går ur sin bil för att röka</i>	<i>Några få personer passerar förbi, påväg till stenalinefärjan</i>
Artefakter	<i>Mest fordon, lite skräp</i>	<i>Spår syns från en gammal fest. Ölburkar, snus, fimpar och en vinflaska.</i>
Minnen	<i>Vissa dagar svämmas den stora asfaltsytan över. Vilket får mig att tänka på alla föreläsningar om skyfallshantering jag haft på SLU</i>	<i>Tallarna, havet, vinden och bergsknallen påminner om promenader längs bohusläns kust</i>
Mystik	<i>Hur kommer det sig att ingen gjort något åt att marknivån är så låg, och ständigt svämmas över?</i>	<i>Vart har skeppet varit som syns vid horisonten, hur långt har dom rest, vad bär dom med sig in i hamnen?</i>

II.

	Majviken	Färjetterminal
Känsel	<i>Längst in vid kajkanten möts kroppen av sporadiska vindpustar med saltstänk. När vindstyrkan är lägre känner man knappast av blåsten. Den sena solen värmer upp den kalla fuktiga luften</i>	<i>Längre in mot land är vinden mindre påtaglig. Men det starka bullret från leden och de passerande lastbilarna mullrar i kroppen och jag försätts i ett aningen klaustrofobiskt tillstånd.</i>
Ljus	<i>Mest livligt är ljuset som reflekteras i vattenytan som flyter in mot land, och breder ut sig i östlig och västlig riktning. Under sena klara dagar lyser vågorna upp platsen och skapar ett levande vattenspel. Över älvens öppna yta exponeras den vida upplysta himlen.</i>	<i>Sporadiskt blockeras himlens ljus av de stora lastbilarna som står parkerade vid Stena Lines incheckningsterminal.</i>
Ljud	<i>Kluckandet av vågor som slår in mot land. Mer avlägset mullrar det från den närliggande trafiken. När parkeringen sporadiskt fylls av lastbilar; brummar det och smälls i bildörrar, ibland hörs röster från lastbilschaufförer och gränspolisier.</i>	<i>Det starka bullret från leden och de passerande lastbilarna dånar mot öronen, det är svårt att vara på platsen under en längre tid..</i>
Möten	<i>En man som också fotar utsikten möter min blick</i>	<i>Vid vissa tillfällen fylls bilvägen med bussar och bilar som passerar mig. Ibland får jag ögonkontakt med förarna.</i>
Människor	<i>Någon går runt och letar efter pantflaskor i papperskorgar</i>	<i>Gränspolisen tar sig ut ur sitt lilla hus ibland och pratar med någon chaufför.</i>
Artefakter	<i>En del bråte har flutit iland och fastnat vid stenarna. En petflaska, plastpåse och en del pinnar.</i>	<i>Många lastbilar står parkerade.</i>
Minnen	<i>Den robusta stenkanten får mig att tänka på Ett tomt hamnområde i Neapel</i>	<i>Platsen påminner om diverse rastplatser man besökt på bilfärder både Sverige och utomlands</i>
Mystik	<i>Jag undrar var bråtet kommer ifrån, och vart det har varit. När jag blickar ner mot den grunda havsbotten syns alger och tång i olika former, en typ av organism jag vet väldigt lite om, hur fungerar dom egentligen?</i>	<i>De stora lastbilarna med sitt dolda innehåll får mig att undra vad som fraktas och vart dom är påväg</i>

Del tre: *Från analys till tillämpning- Majvikens atmosfäriska gestaltningsprinciper*

Urval och metod för att exemplifiera och undersöka hur atmosfäriska kvaliteter kan förvaltas och förstärkas inom ramen för Göteborgs kommuns strukturidé.

6. Från analys till gestaltning: Majvikens atmosfäriska gestaltningsprinciper

6.1 Analytiska spår

7. Integrera principerna i strukturidé materialet

6. Från analys till gestaltning: Majvikens atmosfäriska gestaltungsprinciper

Genom analysen av platsens atmosfär – med fokus på relationen mellan rum, känsla och sinnesintryck – har vissa kvaliteter framträtt som bärande för hur platsen upplevs. Dessa kvaliteter återkommer i olika former längs sträckan och kan förstås som centrala fenomen i platsens atmosfäriska karaktär. Utifrån studien av platsens atmosfär har fyra återkommande fenomen identifierats som särskilt betydelsefulla för upplevelsen av Majviken. Dessa fenomen bildar grunden för Majvikens atmosfäriska gestaltungsprinciper, som fungerar som riktlinjer för hur platsens atmosfär kan förvaltas och förstärkas.

Varje princip utgår från en befintlig upplevelsekvalitet och belyser samspelet mellan människa, natur och rumslig struktur. Tillsammans skapar de ett ramverk som söker fördjupa förståelsen av hur atmosfären kan gestaltas – inte som något statiskt, utan som en levande relation mellan plats, tid och sinnesnärvaro.

Majvikens atmosfäriska gestaltungsprinciper:

1. *Ut mot havet* – att synliggöra och förstärka mötet mellan hav och land, där vatten, ljus och vind skapar ett ständigt föränderligt samspel.
2. *Gröna nätverk* – att bevara och utveckla grönskans lugnande och livgivande närvaro som en bärande del av platsens atmosfär.
3. *Vatten på land* – att lyfta fram naturens dynamik och påminna om sambandet mellan land och hav som delar av ett gemensamt system.
4. *Möta vågorna* – att tillgängliggöra och förstärka upplevelsen av rörelse, ljud och ljus vid vattnet, där människan möter naturens rytm.

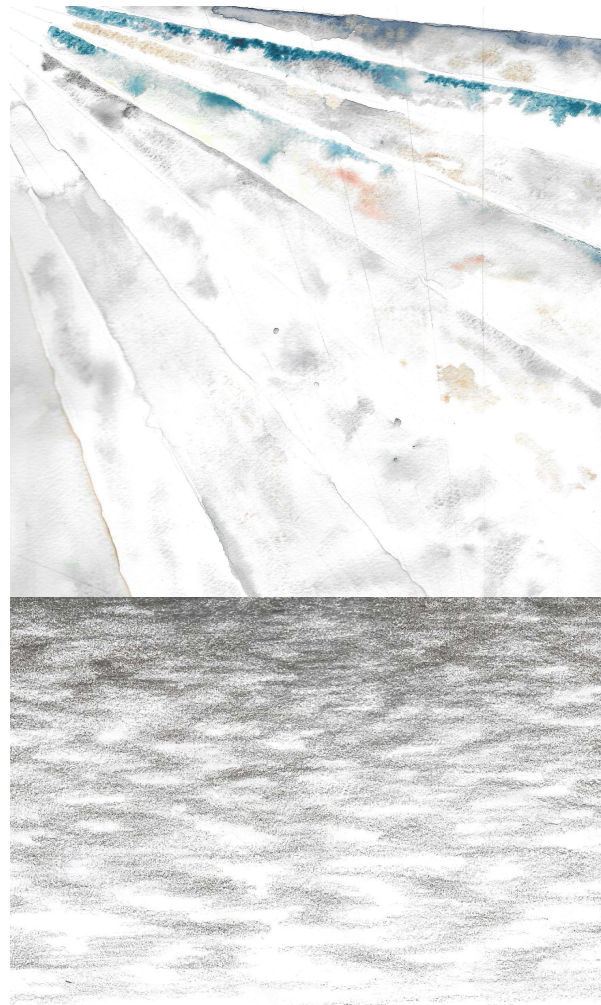
Riktlinjer för hur Majvikens atmosfär kan förvaltas och förstärkas inom landskaps-gestaltning.

Majvikens atmosfäriska gestaltungsprinciper

Ut mot havet

Atmosfären på platsen formas av mötet mellan hav och land, där vatten, ljus och vind ständigt skiftar och förändras. Här känns naturkrafterna nära – vågornas rörelse, vindens tryck och ljusets vandring över ytan skapar ett dynamiskt samspel som påverkar både kropp och sinne. Gestaltungsprincipen *Ut mot havet* syftar till att synliggöra och förstärka dessa kvaliteter genom att öppna upp för blicken, ljudet och känslan av havets närvaro. Genom att låta rörelsen mot horisonten bli ett rumsligt och sinnligt motiv kan platsens öppna, föränderliga karaktär bevaras och fördjupas.

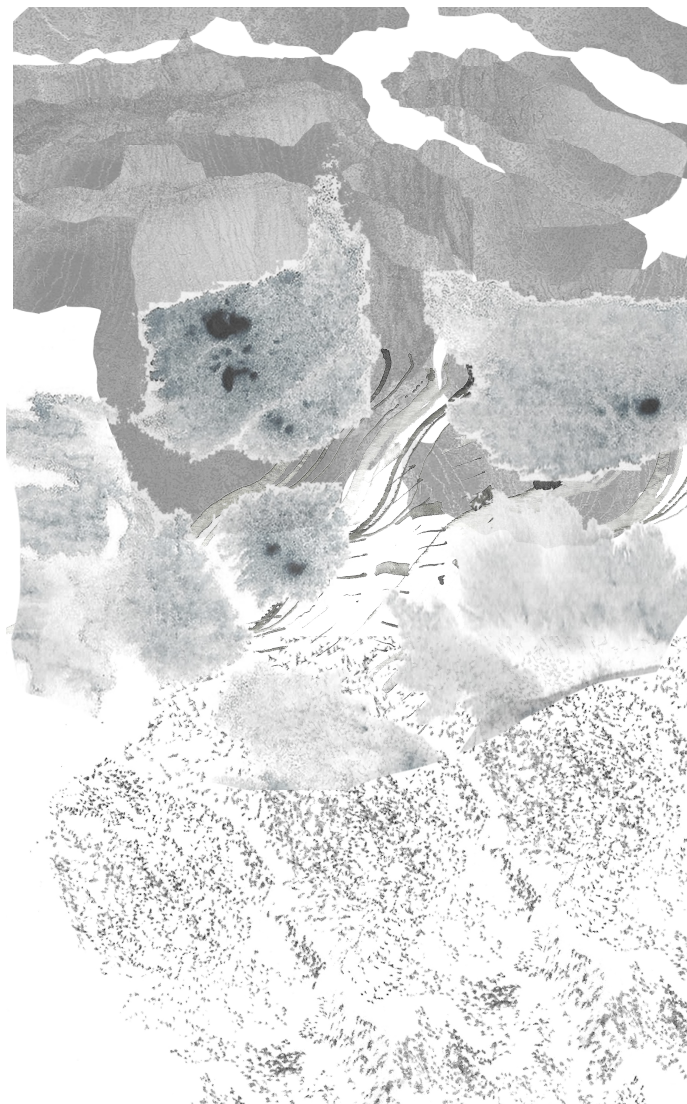
Gröna nätverk

De befintliga grönområdena på Majnabbe har en avgörande betydelse för platsens atmosfär. Grönskan skapar en lugn och trygg sinnesstämning som mjukar upp stadens struktur och gör miljön mer levande och inbjudande. Gestaltungsprincipen *Gröna nätverk* handlar om att bevara och förstärka denna gröna närvaro som ett sammanhängande system – ett nätverk av rum och stämningar som förbinder stad och natur. Genom växtlighetens rytm, skiftande ljus och dofter uppstår en atmosfär där vila och rörelse samverkar, och där platsen kan upplevas både intim och öppen.

Vatten på land

När vatten tränger in över land visar det naturens kraftfulla och ständigt närvarande dynamik. Det påminner om att land och hav inte är separata, utan delar av ett gemensamt och föränderligt system. Gestaltungsprincipen Vatten på land syftar till att lyfta fram denna ömsesidighet och göra den läsbar i gestaltningen. Genom att låta vattenflöden, markmaterial och vegetation samspela kan platsen spegla sin egen förändring – en påminnelse om rörelse, tid och naturens kontinuerliga närvaro i det urbana rummet.

Möta vågorna

Vid kajkanten formas atmosfären av vågornas rytm, det kluckande mot stenarna och ljusets reflektioner över ytan. Här uppstår en sinnlig och kroppslig närvaro där rörelse och stillhet möts. Gestaltungsprincipen Möta vågorna handlar om att tillgängliggöra och framhäva dessa upplevelser, så att samspelet mellan människa, vatten och ljus blir en central del av platsens gestaltning. Genom att bjuda in till närvaro och kontakt kan en starkare relation mellan människa och natur växa fram – en atmosfär som både vilar och pulserar i takt med havet.

6.1 Analytiska spår

För att synliggöra hur gestaltungsprinciperna vuxit fram ur studien av platsens atmosfär presenteras här ett antal analytiska spår – utdrag ur skisser, anteckningar och fotografier från fältarbetet vid Majviken.

Dessa fragment visar hur rumsliga iakttagelser, sinnesintryck och känslomässiga stämningar gradvis omvandlats till idéer för gestaltning. Genom att följa dessa spår blir det möjligt att se hur det upplevda och det ritade hänger samman – hur ljud, ljus, rörelse och materialitet övergår i tankar om form, struktur och atmosfär.

De analytiska spåren fungerar därmed som en länk mellan upplevelse och princip, mellan den observerade platsen och de gestaltungsprinciperna som växt fram ur den. Varje spår belyser ett särskilt fenomen som senare formulerats som en av de fyra atmosfäriska gestaltungsprinciperna.

I. Färjeterminalen

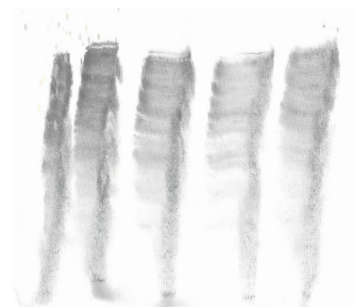
II. Majviken

Ut mot havet

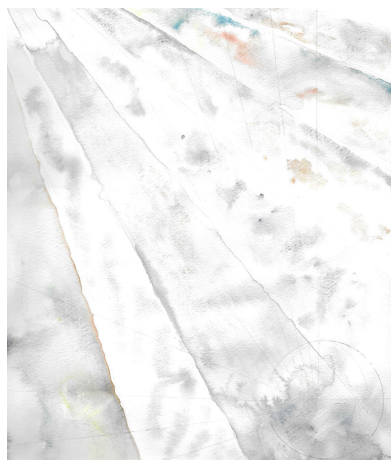
Strömmarna drar in
havsvatten i älven

Hår och vattenstänk fastnar i
ansiktet

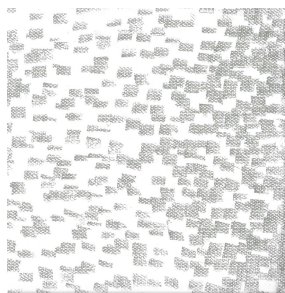
Vinden viner i öronen sporadiskt

Solljuset, när ända från horisontet
in på land.

Älven i ständig rörelse

Vinden drar med sig
havsvatten som landar på
ansiktet

Ljud

På platsen uppenbarar sig
en mycket dynamisk ljudbild.
När lastbilarna ska på färjan,
bedövas öronen av ett starkt
muller från puttrande motorer.
När lastbilarna kört iväg
viner endast vinden i öronen.

Ljus

Den låga topografin, med den
närliggande bergsknallen,
försätter platsen i dunklare
ljus. Ljuset är mest påtagligt
när man blickar ut över
älvvattnets yta, vars mjuka
böljor sätter himlens ljus i
dager.

Känsl

Vind och fukt från från
skärgården tar sig in i
hamninnloppet mot land.
Det öppna asfaltlandskapet
förstärker luften och vattnets
närvaro ända in på kroppen.
Saltstänk och vindpustar
piskar mot ansiktet en blöt
och blåsig dag.

Ljud

Kluckandet av vågor som
slår in mot land. Mer
avlägset mullrar det från
den närliggande trafiken.
När parkeringen sporadiskt
fylls av lastbilar, brummar
det och smälls i bildörrar,
ibland hörs röster från
lastbilschaufförer och
gränspoliser.

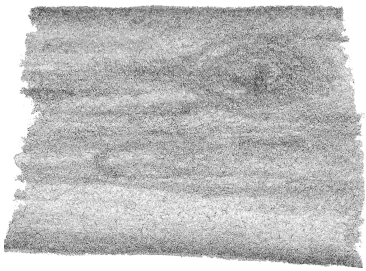
Ljus

Mest livligt är ljuset som
reflekteras i vattenytan
som flyter in mot land, och
breder ut sig i östlig och
västlig riktning. Under sena
klara dagar lyser vågorna
upp platsen och skapar ett
levande vattenspel. Över
älvens öppna yta exponeras
den vida upplysta himlen.

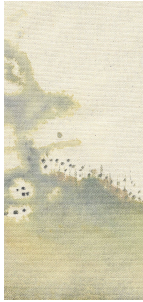

Här känns naturkrafterna nära – vågornas rörelse, vindens tryck och ljusets vandring över ytan skapar ett dynamiskt samspel som påverkar både kropp och sinne. Gestaltningssprincipen Ut mot havet syftar till att synliggöra och förstärka dessa kvaliteter genom att öppna upp för blicken, ljudet och känslan av havets närvaro. Genom att låta rörelsen mot horisonten bli ett rumsligt och sinnligt motiv kan platsens öppna, föränderliga karaktär bevaras och fördjupas.

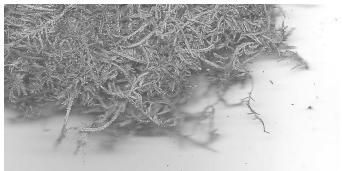

Textur trädstam

Varm glänta

Fötterna sjunker ner i mossar i gräset

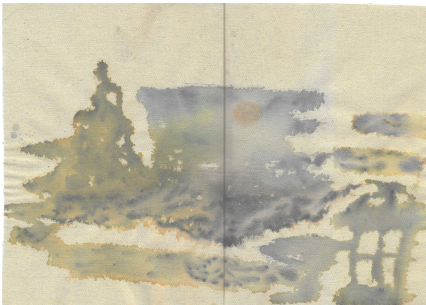
Barren knastrar under fötterna där man går

Längsta mötet sker med en skata

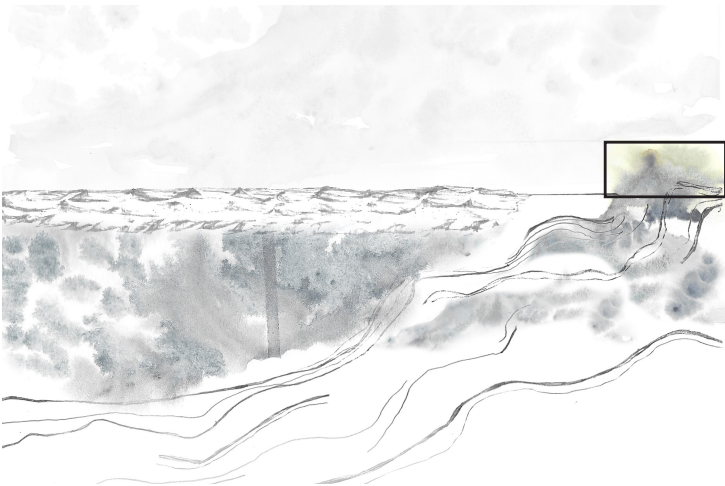
Några människor passerar

Älven, berget i dagen och träden väcker varma minnen

Tallarnas grenverk ger platsen väggar och tak

Ljud

Ett avlägset dovt muller från trafik är ständigt närvarande. Då och då hörs det hur tallarna fångar vinden och småfåglar som kvittrar. När man går knastrar barren under fötterna.

Ljus

En klar dag träder landskapet fram tydligt mot den stora klarblå himmelen. När solen står lågt värms och lysas luften upp av en starkt strålande sol, de högresta vajande träden kastar ett livligt skuggspel på marken

Känsel

Uppe på bergsknallen som sträcker sig västerut, värmer solen vid slutet på dagen. De västliga vindarna känns trycker kroppen upp mot land. Vid blåsiga och regniga dagar blir det fort kallt och blött. Mellan buskage och träd kan man ta skudd från vindarna. Kroppen sjunker ner i den fuktiga mossan och gräset.

Minnen

Tallarna, havet, vinden och bergsknallen påminner om promenader längs bohusslänns kust

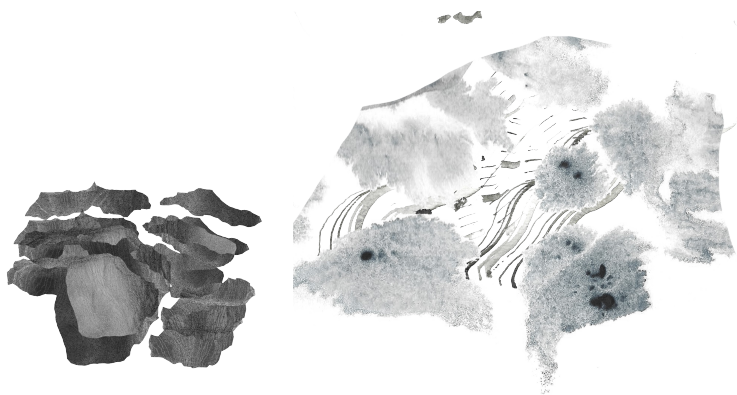
Möten

En kråka som nafsar i skräpet på gräsmattan stannar upp och kollar på mig en kort stund

Gröna nätverk

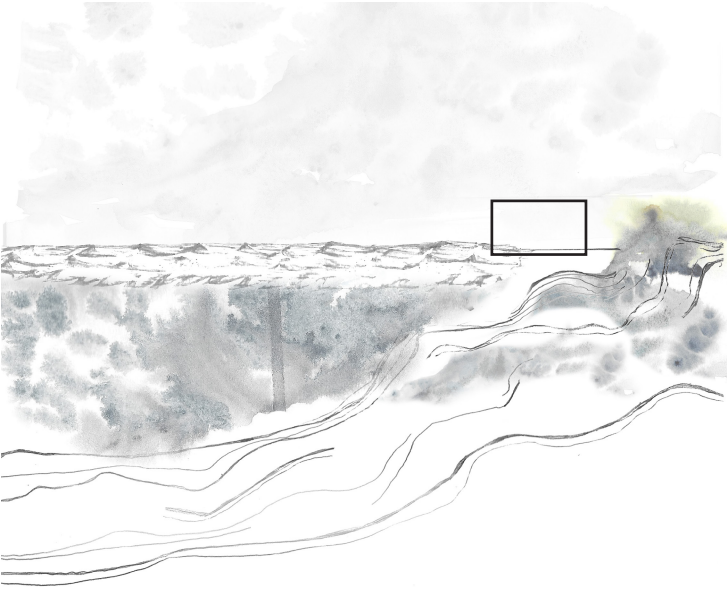

De befintliga grönområdena på Majnabbe har en avgörande betydelse för platsens atmosfär. Bland växtlighetens rytm, skiftande ljus och dofter uppstår en atmosfär där vila och rörelse samverkar, och där platsen kan upplevas både intim och öppen.

De stora stenbumlingarna längs kajkanten håller vattnet borta från land

Där asfalten ger vika när älven drar sig in över land

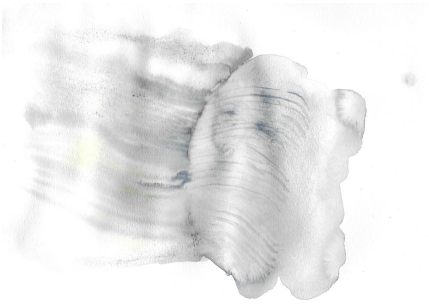

Minnen Vissa dagar svämmas den stora asfaltsytan över. Vilket får mig att tänka på alla de föreläsningar om skyfallshantering jag haft på SLU

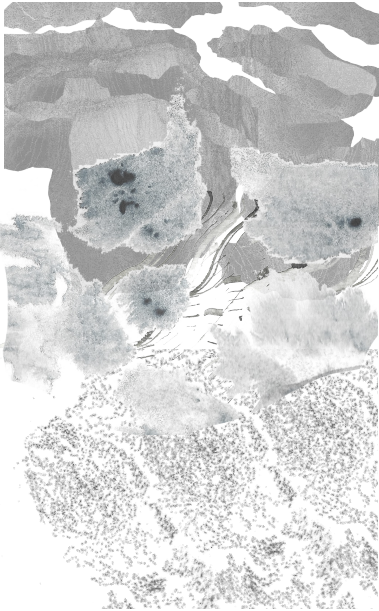
Mystik Hur kommer det sig att ingen gjort något åt att marknivån är så låg, och ständigt svämmas över?

Asfalten skymtas genom det skimrande vattnet som darrar och flyter ut över marken.

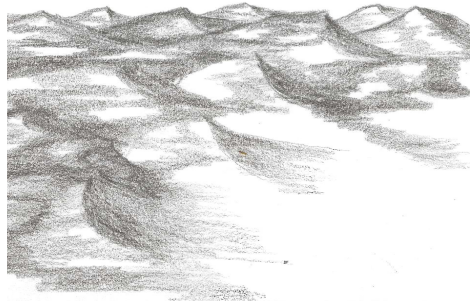
Platsbilder: Älven återtar marken. Skönheten i förfallet döljer en ohållbar strategi.

Vatten på land

När vatten tränger in över land visar det naturens kraftfulla och ständigt närvarande dynamik. Det påminner om att land och hav inte är separata, utan delar av ett gemensamt och föränderligt system. . Genom att låta vattenflöden, markmaterial och vegetation samspela kan platsen spegla sin egen förändring – en påminnelse om rörelse, tid och naturens kontinuerliga närvaro i det urbana rummet.

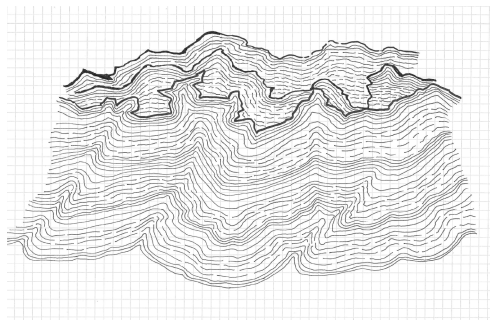

Små vågor formar sig, rullar in, bryts och återföds.

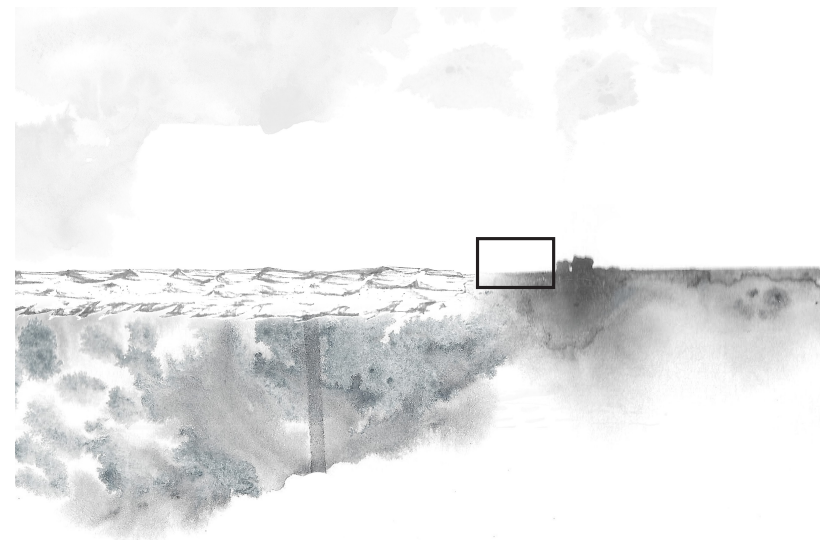
Varje rörelse liknar den förra, men är ändå unik.. När solen står lågt dansar glitter på vattenytan

Havsströmmar möts, tryck skiftar, och vindar rör om

Vågorna sköljer de stora stenbumlingarna och drar sig sedan tillbaka

Ljus

Den låga topografin, med den närliggande bergsknallen, försätter platsen i dunklare ljus. Ljuset är mest påtagligt när man blickar ut över älvvattnets yta, vars mjuka böljor sätter himlens ljus i dager.

Ljus

Mest livligt är ljuset som reflekteras i vattenytan som flyter in mot land, och breder ut sig i östlig och västlig riktning. Under sena klara dagar lyser vågorna upp platsen och skapar ett levande vattenspel. Över älvens öppna yta exponeras den vida upplysta himlen.

Ljud

Kluckandet av vågor som slår in mot land. Mer avlägset mullrar det från den närliggande trafiken. När parkeringen sporadiskt fylls av lastbilar, brummar det och smälls i bildörrar, ibland hörs röster från lastbilschaufförer och gränspoliser.

Möta vågorna

Vid kajkanten formas atmosfären av vågornas rytm, det kluckande mot stenarna och ljusets reflektioner över ytan. Här uppstår en sinnlig och kroppslig närvaro där rörelse och stillhet möts. Genom att bjuda in till närvaro och kontakt kan en starkare relation mellan människa och natur växa fram – en atmosfär som både vilar och pulserar i takt med havet.

6. 2 Reflektion

De atmosfäriska gestaltningsprinciperna fungerar som en förlängning av studien av platsens rum, känsla och sinnesintryck. De sammanfattar de mest framträdande kvaliteterna som formar atmosfären vid Majviken och översätter dem till riktlinjer för hur platsen kan utvecklas med varsamhet och närvaro.

Syftet har inte varit att formulera fasta regler, utan att skapa ett ramverk som möjliggör fortsatt utforskande. Principerna visar hur de sensoriska och emotionella erfarenheterna av platsen kan omsättas i rumsliga uttryck – där rörelse, ljus, material och ljud samverkar för att framkalla en känsla snarare än en form.

I den fortsatta gestaltningen används dessa principer som vägledande teman. De blir verktyg för att pröva hur atmosfären kan förstärkas, förvaltas och förnyas genom olika rumsliga grepp. På så sätt blir övergången från analys till gestaltning inte en förflyttning mellan teori och praktik, utan en fördjupning av samma undersökning – en fortsatt studie av hur platsens atmosfär kan upplevas, tolkas och materialiseras.

7. Integrera principerna i Göteborgs stads strukturidé material

Detta avsnitt syftar till att visa hur Majvikens atmosfäriska gestaltningssprinciper kan integreras i kommunens strukturidé. Genom att koppla principerna till strukturidéens rumsliga och funktionella utgångspunkter utforskas hur atmosfären kan bevaras, förstärkas och vidareutvecklas inom ramen för framtida kommunal stadsplanering planering och omgestaltning.

Majvikens atmosfäriska
gestaltningsprincip

Ut mot havet

Atmosfären på platsen formas av mötet mellan hav och land. Ljus, ljud och vind skapar här en tydlig och unik upplevelse. Principen “Ut mot havet” syftar till att synliggöra och förstärka dessa kvaliteter i omvandlingen av Majviken.

Principen Ut mot havet – där havets vida kraft drar ljus, ljud och rymd in över kusten.

Integrera atmosfäriska gestaltningsprinciper i strukturidé materialet

Tillämpa principen i praktiken-illustrativa exempel som visar hur atmosfäriska kvaliteter kan förstärkas och förvaltas i strukturidé materialet.

A. Integrera principen i kommunens strukturidé material

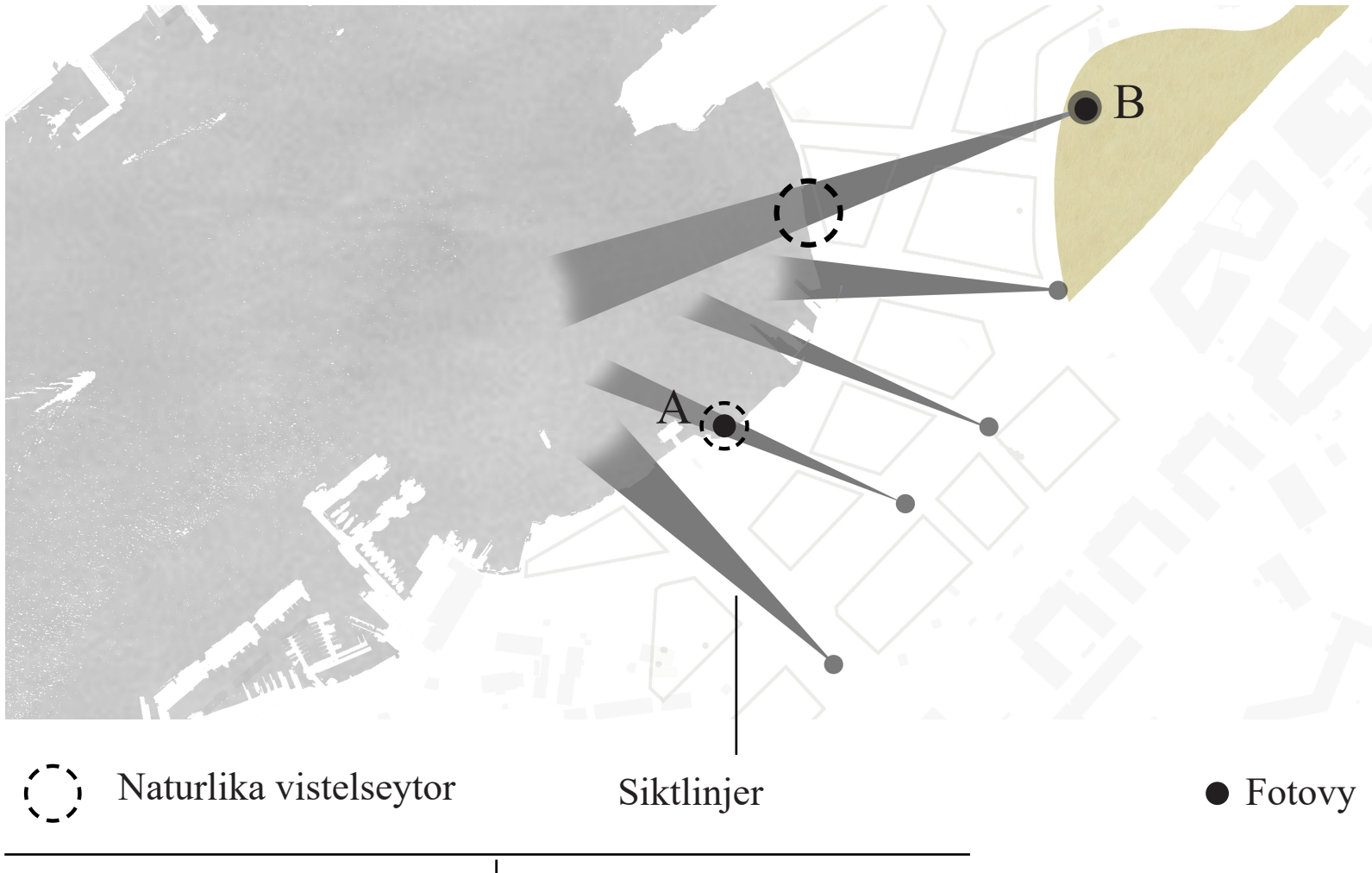
Kvarteretsstrukturen inverkar starkt på hur havets närvaro upplevs i staden. Genom att öppna siktlinjer och skapa gröna vistelsezoner kan havet bli en tydligare del av vardagen.

Siktlinjer: Långa siktlinjer leder blicken mot horisonten och skapar en fysisk koppling mellan stad och hav.

Gröna vistelsezoner: Genom att komplettera älven med naturlika vistelsezoner kan platsens koppling till naturen förstärkas. Vegetation, material och vatten samspelar och gör havets identitet tydligare, vilket skapar en mer sammanhållen helhetsupplevelse av mötet mellan land och hav.

Illustration av kommunens strukturidé material integrerat med princip “Ut mot havet”.

Föreslagna siktlinjer och naturlika vistelsezoner.

B. Illustrativa exempel

Påväg mot havet

Vision om hur havet kan siktas mellan husen i en kvartersstruktur. stadens rum öppnar sig stegvis mot ljuset, vinden och ljudet från älven.

Ljud	Ett mjukt, rytmiskt kluckande hörs mellan pauserna i stadens sorl, och ibland bryts stillheten av ett måsskrik eller ett djupt motorljud från en båt längre ut.
Känsel	Havets närvaro känns innan det syns. Luften bär en svalka och fuktighet som blandar sig med stadens tyngre dofter. Havsvindarna tränger sig n mellan husen och möter kroppen.
Ljus	Ljuset förändras steg för steg. Först filtrerat, kantat av tegel och puts, sedan allt skarpare ju närmare öppningen man kommer

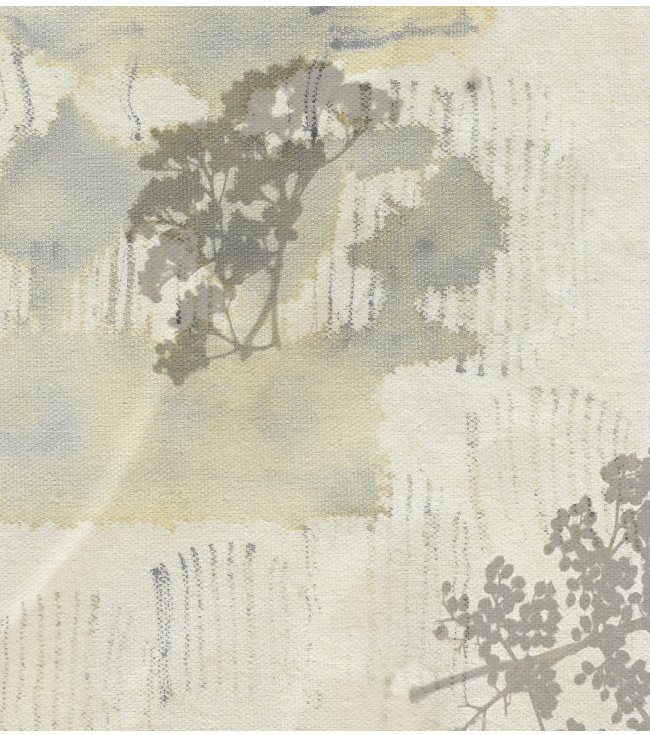
Naturlika vistelsezoner vid älven

Genom att anlägga naturliknande planteringar vid platserna kan grönskan tillsammans med älven förstärka upplevelsen av naturens ständiga skiftningar, där årstider och väder sätter sin prägel på både hav och land.

Ljud	Vinden prasslar i björklöven och vågorna sköljer in över strandkanten.
Känsel	Marken känns mjuk under fötterna, solen värmer ansiktet, vinden kylv ner luften
Ljus	Under sena klara dagar lyser vågorna upp platsen och skapar ett levande vattenspel. Över älvens öppna yta exponeras den vida upplysta himlen.

Majvikens
atmosfäriska
gestaltningsprincip

Gröna nätverk

Atmosfären vid Majviken på Majnabbe formas av den lugna oasen där tallarna fångar vinden, småfåglarna kvittrar och barren knastrar under fötterna. Gestaltningsprincip II – Gröna nätverk – syftar till att förvalta, utveckla och förstärka dessa kvaliteter i omvandlingen av området.

Principen Gröna nätverk– en väv av styrka och skörhet där naturens stilla andetag omsluter-människan.

Integrera atmosfäriska gestaltningsprinciper i strukturidé materialet

Tillämpa principen i praktiken-illustrativa exempel som visar hur atmosfäriska kvaliteter kan förstärkas och förvaltas i strukturidé materialet.

A. Integrera principen i kommunens strukturidé material

Kommunen har i sin strukturidé identifierat en alternativ ny grönsstruktur i det berörda området. För att skapa en tätare och mer sammanhållen helhet föreslås utökade grönområden med tydliga typologier och utformningar, där varje inslag bidrar till att förstärka platsens atmosfär.

Grönyta: Öka andelen grönyta i området för skapa en mer sammanhållen grönsstruktur. Större grönområden tillåter djupare och starkare närhet till en tydligt levande och rogivande atmosfär.

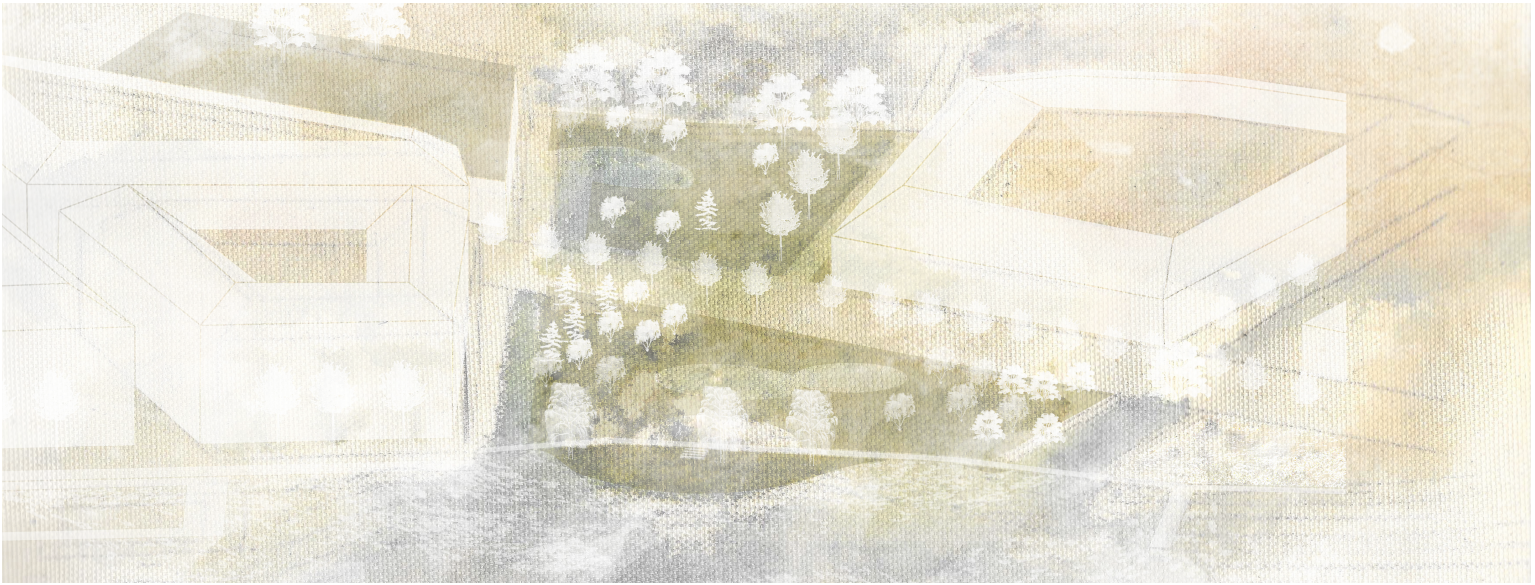
Platsspecifika behov: Genom att utforma grönområdena efter platsspecifika förutsättningar förankras grönområdena starkare i området.

Illustration av kommunens grönsstruktur integrerat med princip “Gröna nätverk”.

Skiss/vision- gröna nätverk integrerat med strukturidén

Exempel arter

Strandparken

Betula pendula

Pinus sylvestris

Prunus padus

Salix caprea

Amelanchier sp.

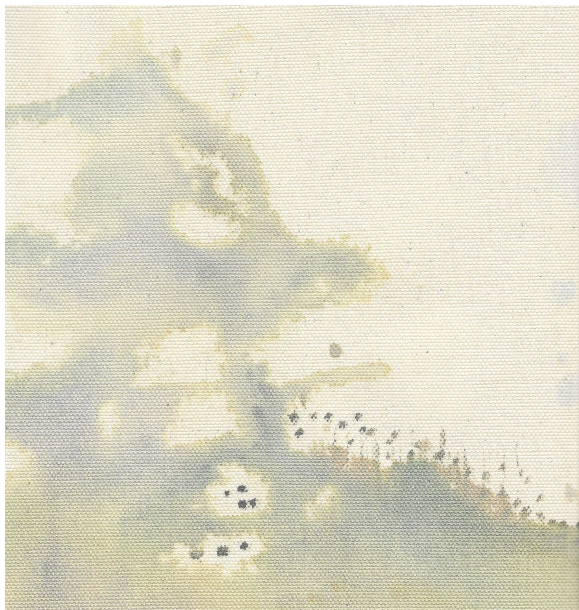
Frangula alnus

Vegetationstypologi

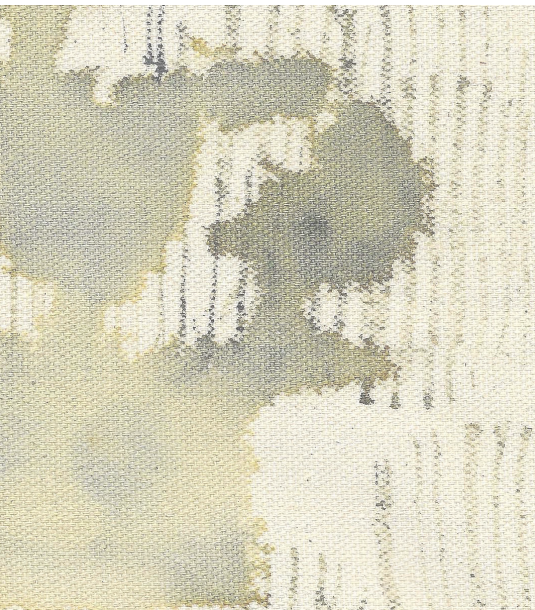
Flerskiktat med gläntor

För att skapa rumsligheter med ett naturligt intryck planteras ytor tätt med flerskiktad inhemsk vegetation. Buskar och träd skapar mindre gläntor där besökare kan skydda sig från sol och blåst eller bara dra sig undan.

Gröna riddåer

De gröna riddåerna skapar tydliga rumsligheter och formar gröna oaser i kvarteren. Riddåerna består av ett tätt busk- och trädskikt.

Öppna ängar/gräsytor

Öppna ängar och gräsytor skapar utrymme för spontan lek, rörelse och samvaro. De ger parken en känsla av rymd och frihet, där besökare själva kan forma sin vistelse.

Älvpark

I de stilla gläntorna vid strandparken ramar träden in vyer där strandlinjen breder ut sig och låter besökaren komma nära älvvattnet. Vinden prasslar i björklöven och vågorna möter strandkanten.

Dagvattenpark

Här är landskapet är mjukt levande — gräset vajar lätt i vinden, och grunda vattenytor bildar speglar som reflekterar himlen och träden, som en påminnelse om att platsen förändras och formas med vädret. Gräset känns lätt fuktigt under fötterna, mjukt och sviktande, och när man går genom det sprider sig en frisk, jordig doft i luften.

Regnvattenpark

Acer palmatum

Alnus glutinosa

Salix purpurea

Amelanchier sp.

Cercidiphyllum japonicuem

Euonymus sp.

Hårdgjorda ytor

Acer x freemanii

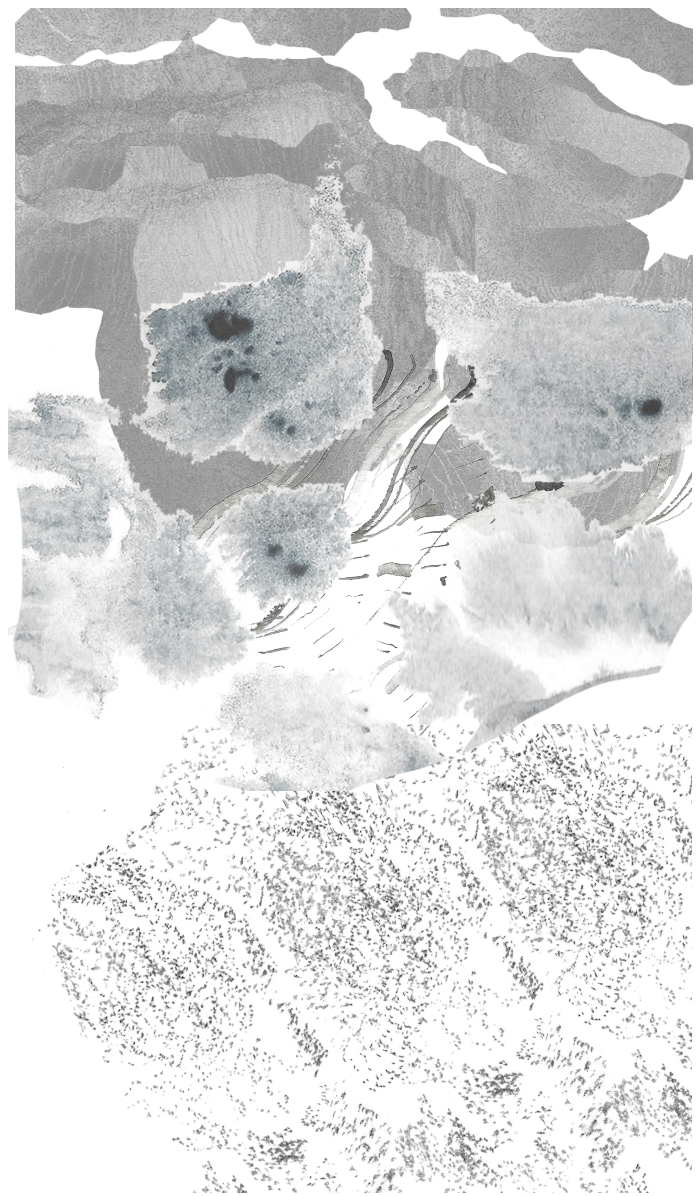
Alnus cordata

Elaeagnus angustifolia

Ginkgo biloba

Majvikens
atmosfäriska
gestaltningsprincip

Vatten på land

Den stora vattenmängd som tränger in över land visar naturens kraftfulla och ständigt närvarande dynamik, och påminner oss om att land och hav är delar av samma levande system. Gestaltningsprincip 3 – Vatten på land – syftar till att bevara, utveckla och förstärka dessa kvaliteter i områdets omvandling.

Principen vatten på land – en påminnelse om hur människan, havet och staden är del av samma levande system

Integrera atmosfäriska gestaltningsprinciper i strukturi­dé materialet

Tillämpa principen i praktiken-illustrativa exempel som visar hur atmosfäriska kvaliteter kan förstärkas och förvaltas i strukturi­dé materialet.

A. Integrera principen i kommunens strukturi­dé material

Kommunen har identifierat områden där skyfall och höga havsvattennivåer riskerar att orsaka översvämningar. I strukturi­dé föreslås därför olika grönbå lösningar som kan bidra till en långsiktig och robust hantering av skyfall.

Gestaltningsprincipen kan tydliggöra att genom att utforma multifunktionella ytor skapas gröna miljöer som inte bara stärker platsens kvalitet och upplevelsevärden, utan även kan ta hand om större vattenmängder vid extrema väderhändelser. På så sätt förstärks platsens dynamiska och levande karaktär.

Utifrån gestaltningsprincipen Vatten på land hade man dessutom kunnat förstärka och förvalta platsens atmosfär genom att utveckla mer öppen skyfallshantering, där grönskan aktivt tar hand om vattnet.

Illustration av kommunens förslag för ytor som hanterar dagvatten, integrerat med princip “Vatten på land”

Föreslagen utökad grönyta för dagvattenhantering

Ytor där människan kan komma nära vattnet på land

Kommun struktur- hantering av dagvatten

Fotovy

B. Illustrativa exempel

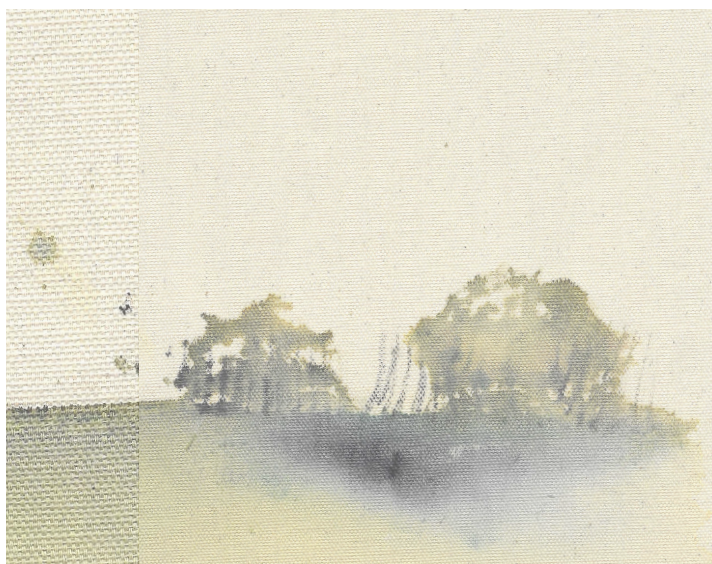
Ett större grönområde utformat för att hantera skyfall föreslås och grundas i den atmosfäriska gestaltningsprincipen “Vatten på land”. Här finns möjlighet att utnyttja vattenmängderna för att skapa en interaktiv park där besökarna kan komma nära vatten och växtlighet. Genom att låta regnvatten infiltrera i marken via grunda svackdiken, dammar och genomsläppliga ytor kan dagvattnet renas naturligt. Växterna fångar upp näringsämnen och partiklar, samtidigt som vattnet långsamt rinner vidare och återgår till det naturliga kretsloppet.

När vattnets rörelser blir synliga i landskapet stärks också den mänskliga upplevelsen. Att se hur vatten samlas, rör sig och försvinner ner i marken skapar en konkret förståelse för naturens processer och gör väderhändelser till en del av parkens upplevelse. Den visuella och sinnliga kontakten med vatten kan väcka nyfikenhet, lugn och en känsla av samhörighet med platsen.

Sektion av kajkantskonstruktion med stenskonig som ger stabilitet och erosion-skydd. Konstruktionen är dimensionerad för att motstå förändringar i vattennivåer och belastning från nederbörd.

Dagvattenpark

Exempel arter- dagvattenplanteringar

Carex acuta
Butomus umbellatus
Thelypteris palustris
Veronica beccabunga
Lysimachia nummularia
Schoenoplectus lacustris

Majvikens atmosfäriska gestaltningsprincip

Möta vågorna

Atmosfären vid kajkanten formas av vågornas rytm, det kluckande mot strandens sten och det glittrande ljuset över vattenytan. Här uppstår en levande plats där rörelse och stillhet samverkar. Genom att framhäva och tillgängliggöra mötet med vattnet kan en starkare koppling mellan människa, plats och natur växa fram. Gestaltningsprincipen Möta vågorna syftar till att synliggöra dessa upplevelser och förstärka dem i omvandlingen av området.

Principen möta vågorna– Där rörelsen, djupet och ljuset från havet blir en spegel för människans inre landskap.

Integrera atmosfäriska gestaltningsprinciper i strukturidé materialet

Tillämpa principen i praktiken-illustrativa exempel som visar hur atmosfäriska kvaliteter kan förstärkas och förvaltas i strukturide i materialet.

A. Integrera principen i kommunens strukturidé material

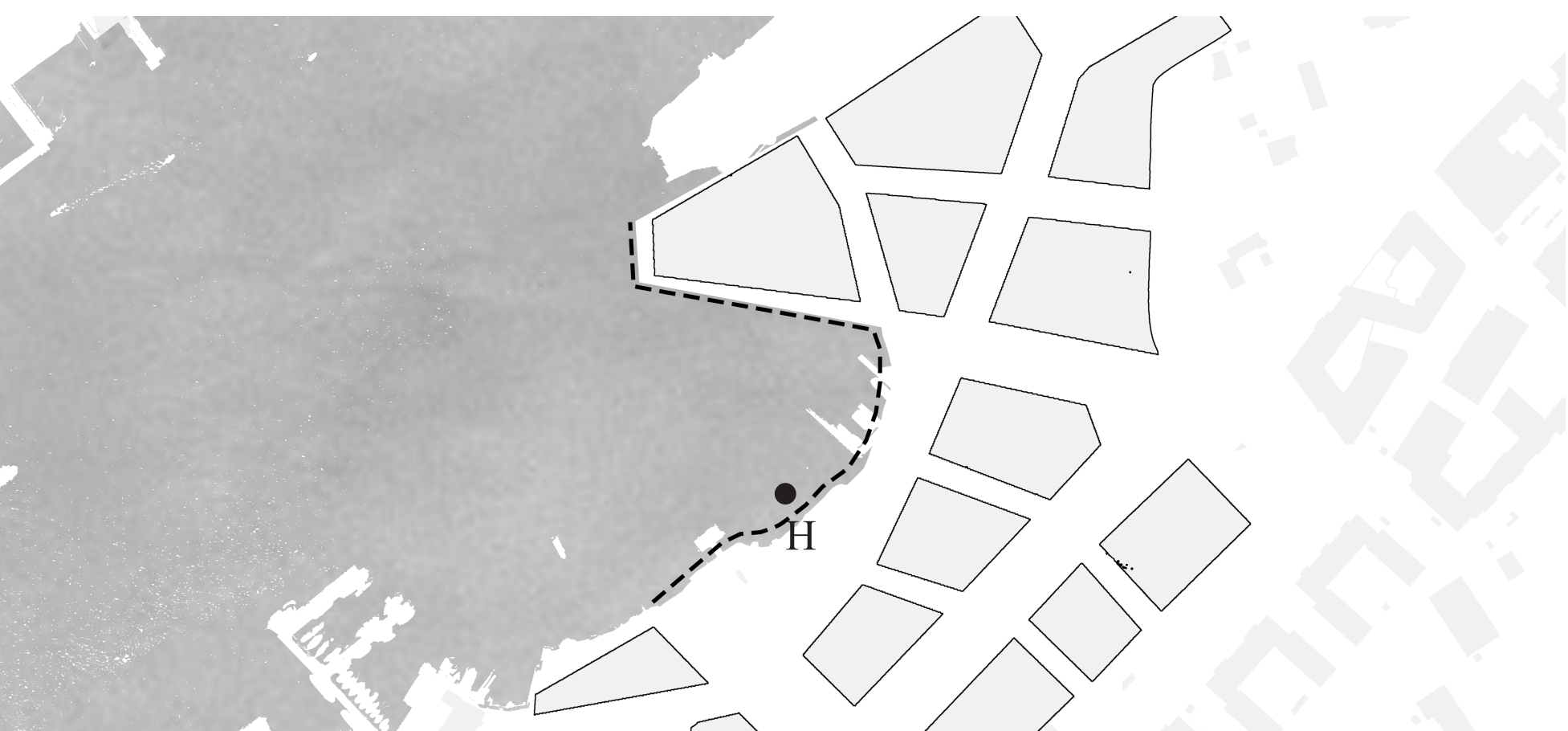
Här förstärks upplevelsen av att möta vågorna genom en samverkan mellan material, form och ljud. De varierande ytorna fångar upp rörelser i vattnet, reflekterar ljuset och bär ljudet av vågor och vind – ett rum där havets närvaro gör sig påmind i varje steg.

Tillgängliggöra kajkanten: Genom att tillgängliggöra kajkanten kan man bekvämt komma nära vågornas ljus, ljud,doft och rörelse

Varierade möten med vågorna: Genom att låta vågorna möta olika typer av material och konstruktioner kommer sinnena närmare vågornas form och karaktär

Illustration av kommunens strukturidé material integrerat med princip “Möta vågorna”.

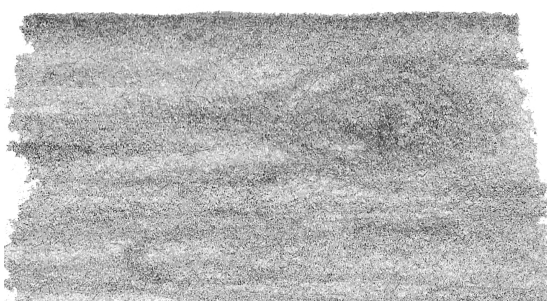

● Fotovy   - - - Här föreslås ett gångstråk varierade markmaterial

Material

Träspång

Träet är svalt och slätt, och fotstegen ekar mjukt. Ytan har en naturlig ådring med diskreta färgskiftningar som följer materialets struktur

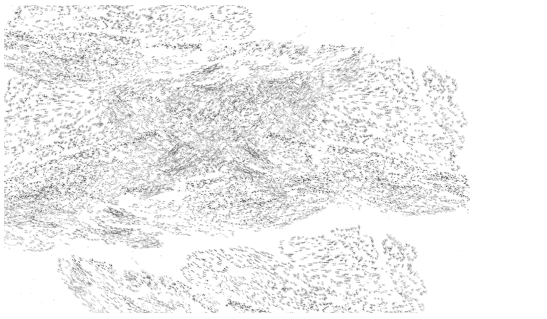
Stenskoning

Stenbumlingarna har ett robust och taktilt uttryck som möter kroppen med tyngd och variation. Deras oregelbundna former skapar en naturlig rytm och en fysisk närvaro som både utmanar och bjuder in till rörelse. Ytan består av väderbitna mineraler i skiftande gråtoner, med skrovlig textur som fångar ljuset olika beroende på tid på dygnet.

Sand

Sanden har en mjuk och följsam karaktär och ger ifrån sig ett dämpat ljud vid varje steg. Ytan är finkornig och lätt omformbar, med en naturlig färgvariation som skiftar i toner beroende på fuktighet och ljus.

B. Illustrativa exempel

Genom att låta vågorna möta olika typer av material och konstruktioner – trä, sten och sand – lär man känna vågorna på ett djupare plan. Träet värms av solen och dess mjuka yta bär spår av tid, salt och rörelse. Stenen svarar med tyngd och klang, en stadig motpol till det ständigt föränderliga vattnet, där varje våg sköljer över stenarna. Sanden formar sig efter fotstegen och låter vattnet sippra in mellan kornen, sval och föränderlig. Tillsammans skapar materialen ett landskap som andas med havet – där ljud, ljus och rörelse förenas i en taktill rytm som känns både levande och närvarande.

Strandpark

Vågorna rör sig in mot land och möter sandstranden, stenskoningen och träspången

7.5 Avslutande reflektion

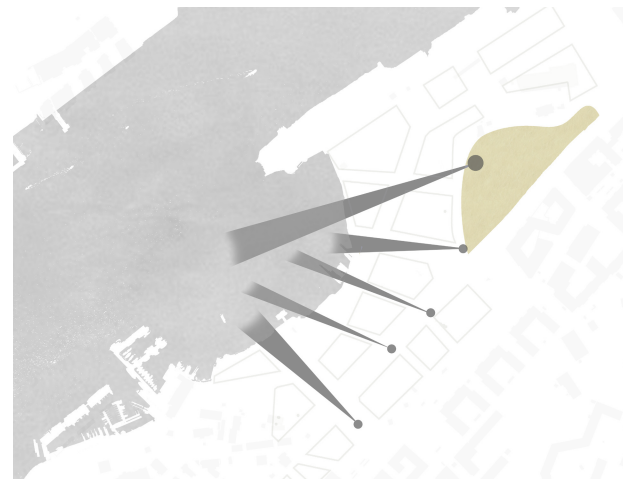
Majvikens atmosfäriska gestaltungsprinciper utgör ett förslag till hur kommunens strukturidé kan förstås och vidareföras med nya perspektiv. Förslaget tar sin utgångspunkt i platsens atmosfär – de stämningar, rörelser och relationer som redan är närvarande – och undersöker hur dessa kan tas till vara i mötet med framtidens stadsutveckling.

Principerna lyfter fram möjligheter att låta stadsutvecklingen samspela med landskapet och havet – att stärka siktlinjer och gröna samband, hantera vatten som en synlig resurs och skapa platser där närheten till vågorna kan upplevas.

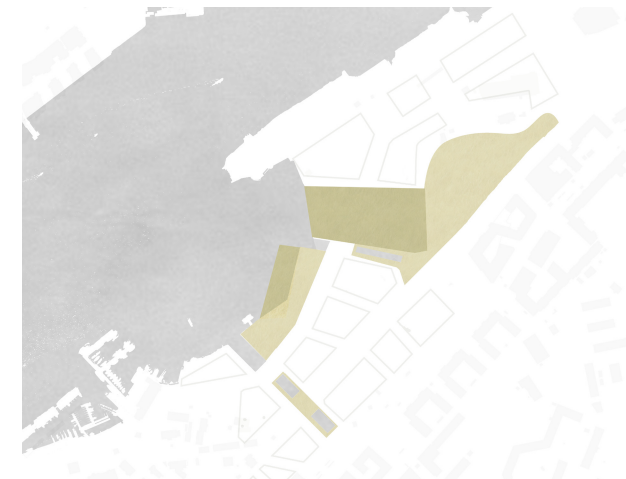
Genom att kombinera strukturidéns planeringssidéer med ett atmosfäriskt gestaltungs-perspektiv kan förslaget bidra till att planens intentioner inte enbart leder till funktionella och strukturella lösningar, utan också till gestaltningar som förvaltar och förstärker platsens sinnliga och stämningssmässiga kvaliteter.

Tillsammans visar principerna hur framtidens Majviken kan utvecklas på ett sätt där den befintliga atmosfären inte går förlorad, utan förvaltas, fördjupas och förstärks genom den fortsatta gestaltningen.

Ut mot havet

Gröna nätverk

Vatten på land

Möta vågorna

8. Diskussion och avslutande reflektion

Begreppet atmosfär och landskapsgestaltning

Att arbeta med atmosfär som utgångspunkt för landskapsgestaltning har varit både inspirerande och utmanande. Det är ett begrepp som rymmer potential, men som samtidigt är svårt att fånga och omsätta i konkreta gestaltningsverktyg. Masterarbetet utreder hur man kan förstå atmosfärens roll i den urbana miljön, men visar också på de metodologiska svårigheter som uppstår när man försöker göra det osynliga synligt, det kännbara formbart.

Atmosfären förändras ju ständigt – över dygnet, med väderleken, med årstiderna och med människors närvaro. Den är inte fixerad, inte statisk, och kan därför inte reduceras till en uppsättning konkreta instruktioner. Mot denna bakgrund blir kommunens strukturidé material ett avgörande komplement till de atmosfäriska gestaltningsprinciperna. Där de atmosfäriska principerna rör sig i ett mer öppet och sinnesorienterat tolkningsfält, erbjuder strukturidé materialet en stabil ram av praktiska, fysiska och samhälleligt förankrade riktlinjer. Genom att kombinera atmosfäriska gestaltningsprinciper med kommunens strukturella riktlinjer skapas en syntes mellan det känslomässiga och det praktiska – mellan stämning och struktur. Den hjälper till att förankra den sinnliga tolkningen av platsen i konkreta behov – såsom hantering av skyfall, tillgång till grönstruktur, kopplingar till kollektivtrafik och bebyggelsestruktur. Strukturidé materialet en fungerar därmed som en slags ryggrad som de mer känslomässiga och subjektiva principerna kan vila mot.

Genom att föra samman dessa två tillvägagångssätt – det atmosfäriskt tolkade och det planeringsmässigt strukturella – skapas platser där upplevelsevärden kan ges ett arkitektoniskt uttryck som både är praktiskt och meningsfullt. Det möjliggör ett gestaltningsarbete som inte tappar sin sensibilitet för människans närvaro i rummet, samtidigt som det förblir realistiskt i relation till stadens långsiktiga mål och utmaningar. Arbetet med atmosfär – med sin flytande

och svårfångade karaktär – kan ses som en intressant infallsvinkel i skapandet av offentliga rum.

Samtidigt som det finns metodologiska svårigheter med de atmosfäriska gestaltningsprinciperna, är det just i osäkerheten och det oförutsägbara som atmosfärbegreppets styrka kan ligga. Genom att inte fixera gestaltningslösningar kring fasta parametrar, utan istället skapa utrymme för sinnesintryck, tolkningar och mänsklig närvaro, kan arkitekturen öppna upp för mer levande stadsrum.

Om rum, känsla och sinnesintryck

Att studera atmosfär genom begreppen rum, känsla och sinnesintryck erbjuder en rik och mångdimensionell ingång till hur människor upplever och tolkar sin omgivning. Samtidigt riskerar dessa begrepp att förenkla eller avgränsa fenomenet på sätt som döljer dess flyktiga, kollektiva och föränderliga natur. Atmosfären är, som både Ingold (2011), Löfgren (2015), Böhme (1993, 2018) och Anderson (2009) betonar, inte enbart en upplevelse som sker i ett rum eller inom individen, utan något som uppstår mellan kroppar, miljöer, material och sociala krafter. Att enbart utgå från rum, känsla och sinnesintryck kan därmed riskera att isolera aspekter av denna helhet.

Begreppet rum tenderar exempelvis att implicera något avgränsat, stabilt och mätbart. När atmosfären förstås rumsligt kan den framstå som något som ”finns i” en plats, snarare än något som uppstår genom ett kontinuerligt samspel mellan människor, rörelser, ljud, ljus och material. Detta riskerar att reducera atmosfären till en egenskap hos miljön snarare än en relationell process. Som Ingold (2011) framhåller, är vi inte bara i ett rum – vi är del av dess flöde, dess väder, dess rytm. Atmosfären blir därmed inte ett objekt för observation utan en pågående

erfarenhet där gränsen mellan kropp och omgivning upplöses.

Även begreppet känsla kan bli problematiskt, eftersom det lätt förankras i en individuell, psykologisk förståelse av upplevelse. Atmosfären är inte nödvändigtvis en personlig känsla, utan snarare ett tillstånd som delas och förhandlas mellan människor. Andersons (2009) teori om den affektiva atmosfären belyser hur sådana stämningar är kollektiva, förkroppsligade och cirkulerar mellan subjekt och objekt. Om fokus enbart läggs på individens känslor riskerar man att förbise de sociala och politiska dimensioner som formar atmosfären – maktrelationer, normer och förväntningar som påverkar vem som känner sig inkluderad eller exkluderad i ett rum (Löfgren, 2015).

Vidare kan begreppet sinnesintryck bidra till en reduktionistisk förståelse av hur atmosfären upplevs. Sinnesintryck antyder ofta en uppdelning mellan olika sinnen – syn, hörsel, beröring – vilket kan leda till att upplevelsen fragmenteras snarare än förstås som en helhet. Böhme (2018) betonar att atmosfären snarare är en syntes av sensoriska och emotionella kvaliteter, där det inte går att separera ljudet från rörelsen, ljuset från känslan eller rummet från kroppen. Att betrakta atmosfären som en sammansmältning av sinnesintryck och affekt snarare än en summa av separata stimuli öppnar därför för en mer holistisk förståelse.

Dessutom, som Ross Gibson (2024) påpekar i sitt begrepp *changescapes*, är miljöer och atmosfärer i ständig förändring. De är inte statiska tillstånd utan dynamiska processer i rörelse. Ett fokus på rum, känsla och sinnesintryck kan lätt missa denna temporala och föränderliga dimension – hur atmosfärer skiftar över tid, hur de byggs upp och löses upp, och hur de påverkas av historiska, materiella och sociala förändringar. Att förstå atmosfären som något som flödar snarare än något som finns, innebär att forskningen också behöver inkludera tid, rörelse och relationer som centrala analytiska begrepp.

Sammantaget kan man alltså säga att begreppen rum, känsla och sinnesintryck

erbjuder nödvändiga men inte tillräckliga perspektiv för att fånga atmosfärens komplexitet. De riskerar att fixera det som i grunden är rörligt, kollektivt och situerat. En mer nyanserad förståelse skulle kräva att dessa begrepp kompletteras med idéer om relation, affekt, materialitet och förändring – och därmed erkänna atmosfären som ett levande mellanrum snarare än en upplevelse innesluten i individen eller i rummet.

I mitt eget arbete, där jag undersöker atmosfär genom begreppen rum, känsla och sinnesintryck, har dessa reflektioner blivit centrala. Genom att använda dessa begrepp som analytiska verktyg har jag kunnat närma mig atmosfären på ett konkret och kroppsligt sätt – hur rummet formar upplevelsen, hur känslor väcks, och hur sinnesintrycken samspelar. Samtidigt har processen visat hur svårt det är att avgränsa dessa dimensioner från varandra eller från den sociala och materiella kontext de uppstår i. Atmosfären visar sig ofta som något undflyende – den förändras med tiden, med människors närvaro, med ljuset och ljudet. Därför har det blivit tydligt att atmosfären inte bara kan förstås genom vad som finns i rummet, utan också genom vad som sker mellan rummet, kroppen och omgivningen.

Att reflektera över dessa begränsningar har gjort det möjligt att se atmosfären inte som ett statiskt tillstånd utan som en process i rörelse – en *changescape* (Gibson, 2024) där rum, känslor och sinnesintryck hela tiden omformas i relation till varandra. På så sätt har begreppen fungerat som nödvändiga utgångspunkter, men också som något att tänja på – för att kunna närma mig atmosfärens komplexa och levande karaktär.

Att representera och visualisera en atmosfär

Arbetsmetoden har till stor del byggt på skissande och akvarellmålning som verktyg för att fånga atmosfärens karaktär. Denna metod har varit mycket tidskrävande. Varje skiss och målning har krävt att jag saktat ner och tillåtit mig att vara närvarande i upplevelsen – något som skiljer sig från det tempo som ofta präglar gestaltningsprocesser i större planeringssammanhang.

Trots den höga tidsåtgången har just denna långsamma och inkännande arbetsform också blivit en av de mest givande aspekterna av arbetet. Den har möjliggjort en djupare förståelse för platsens utformning, dess förändringar och dess inverkan på kropp och sinne. Skissandet har inte enbart fungerat som dokumentation, utan som ett sätt att tänka med handen – att reflektera visuellt och emotionellt över det som ord inte alltid kan beskriva. På så sätt har processen i sig blivit en metod för att närma sig det atmosfäriska, snarare än att bara återge det.

Atmosfärens och landskapsarkitekturens komplexitet

Att närma sig atmosfärens komplexitet genom gestaltning har också tydliggjort hur mångfacetterad landskapsarkitektur som disciplin är. Att gestalta landskap kan handla lika mycket om att förstå människors livsvärldar och känslor som att forma det fysiska rummet. Atmosfären fungerar här som en spegel för landskapsarkitekturens bredd – ett begrepp som binder samman det konkreta med det abstrakta, det vardagliga med det existentiella. Vilket är viktigt att ha med sig för att våga förändra och förbättra vår omgivning. Landskapsarkitektur är ett tvärvetenskapligt fält som väver samman ett brett spektrum av faktorer, fenomen och kunskapsområden – från ekologiska system och tekniska lösningar till kulturhistoria, sociala mönster och sinnliga upplevelser. Arbetet med atmosfär i detta projekt har gjort denna komplexitet särskilt tydlig. De teorier och texter som studerats beskriver att människan inte står utanför sin omgivning – hon är

en integrerad del av den. Det finns ingen skarp gräns mellan kropp och landskap; platsen formar oss lika mycket som vi formar platsen.

Landskapsarkitektens roll blir därmed att forma den fysiska omgivningen på sätt som också skapar förutsättningar för samhörighet och närvaro. Genom att forma miljöer där människor känner sig trygga, sedda och delaktiga, kan arkitekturen bidra till att stärka bandet mellan människa och plats.

Att beakta atmosfär innebär att ta hänsyn till hur miljöer känns att vistas i – hur ljus, ljud, material, väder, rörelse och närvaro samverkar till en helhetsupplevelse. Det är ett sätt att skärpa den sensoriska dimensionen i designen, att inte bara se till vad som syns eller fungerar, utan också till vad som upplevs och stannar kvar i minnet. Att gestalta med atmosfär som ledstjärna förmedlar människans sinnliga förankring i världen – och att använda formgivningen som ett medel för att fördjupa den.

Atmosfärens föränderlighet – om tid, årstider och metodens räckvidd

En aspekt som påtagligt påverkat studien är den begränsade tidsram inom vilken arbetet har genomförts. Eftersom observationerna och platsstudierna utfördes under en begränsad period har jag inte haft möjlighet att uppleva och analysera platsens atmosfär under olika årstider. Detta är en betydande begränsning, då årstidernas växlingar starkt påverkar de tre dimensioner som utgör mitt analytiska ramverk – rum, känsla och sinnesintryck. Ljusets skiftningar, temperaturens förändringar, ljudmiljön och dofterna varierar mellan sommar och höst, liksom rytmen i platsens rörelsemönster och de sociala aktiviteter som äger rum där. På en plats

som Majviken, där havet och himlen utgör centrala element i upplevelsen, hade skillnader i väderlek, ljusintensitet och färgtoner sannolikt påverkat både stämningen och den atmosfäriska upplevelsen i hög grad. Mörker, moln, regn och kyla formar inte bara det visuella intrycket, utan även känslan av närvaro, trygghet eller stillhet – och därmed hur rummet upplevs och tolkas.

Samtidigt har mitt syfte inte enbart varit att beskriva en specifik atmosfär, utan att undersöka och pröva en metod för att uppfatta, analysera och gestalta atmosfär i landskapsarkitektur. Ur det perspektivet har tidsbegränsningen inte nödvändigtvis varit ett hinder, utan snarare en förutsättning för att tydligare urskilja metodens möjligheter och begränsningar. Den korta tidsramen gjorde det nödvändigt att fokusera på själva processen – hur atmosfär kan uppfattas, dokumenteras och gestaltas – snarare än på hur atmosfären förändras över tid. På så sätt har arbetet kunnat fördjupa förståelsen för metoden som undersöknings- och gestaltningsverktyg, även om det empiriska resultatet sannolikt hade varierat med årstidernas skiftningar.

AI och den mänskliga erfarenhetens betydelse i landskapsgestaltning

Arbetet med att uppleva och förstå platsen under en begränsad tidsperiod har väckt fler tankar om hur vi samlar kunskap om rum och atmosfär. Det har också fått mig att fundera över hur nya teknologiska verktyg, som artificiell intelligens, kan påverka framtida gestaltningsprocesser.

AI kan på många sätt underlätta delar av det arkitektoniska arbetet – genom att snabbt bearbeta information, föreslå alternativa lösningar eller visualisera scenarier. Samtidigt väcker teknologin frågor om vad som händer när kontakten med platsen och dess sinnliga dimensioner minskar. I mitt eget arbete med att undersöka och gestalta atmosfär har när-

varon på plats varit avgörande. Att iaktta ljusets förändringar, känna vinden från älven, höra ljuden från hamnen och uppfatta rörelserna i landskapet har tagit tid, men samtidigt öppnat ett nytt sätt att se på omgivningen – ett mer nyanserat och uppmärksamt seende.

Denna typ av erfarenhet är svår att översätta till digitala processer. Vår förståelse av atmosfär är djupt förankrad i kroppen och sinnena – i en fysisk och känslomässig närvaro som inte kan simuleras av en teknik som saknar kropp och perception. Jag ser därför inte frågan som om AI kan ersätta den mänskliga upplevelsen, utan snarare som en personlig reflektion över hur teknologin eventuellt kan komplettera den. Kanske kan AI bidra till att stödja vissa delar av analys- och gestaltningsarbetet, men den intuitiva, sinnliga och emotionella förståelsen av platsen förblir en mänsklig erfarenhet.

Framtidens gestaltningsarbete kan därför handla om att pröva balansen mellan dessa två perspektiv – att använda AI som ett verktyg för att fördjupa snarare än förenkla, och att samtidigt värna den mänskliga förmågan att uppleva, tolka och skapa mening i mötet mellan människa, plats och atmosfär.

Den individbaserade metodens möjligheter och begränsningar

En aspekt som blivit tydlig under arbetet är att metoden jag använt – att genom sinnesintryck, känsla och rumslig observation närma mig en plats atmosfär – i hög grad är individbaserad. Hur en atmosfär upplevs beror till stor del på vem som upplever den. Våra tidigare erfarenheter, minnen, konnotationer och preferenser påverkar hur vi tolkar omgivningen och vilka sinnesintryck som framträder som betydelsefulla. Det som för en person

känns varmt, tryggt eller öppet kan för någon annan upplevas som kallt, ödsligt eller stängt. Denna subjektivitet är både metodens styrka och dess begränsning.

Styrkan ligger i att metoden tillåter ett nära och ärligt möte med platsen – en form av introspektiv undersökning där upplevelsen inte filtreras genom distans eller analysverktyg, utan växer fram ur den egna kroppen och sinnenas närvaro. Genom detta blir det möjligt att uppfatta subtila stämningar och nyanser som annars riskerar att förbises. Samtidigt innebär den individbaserade utgångspunkten att resultaten blir svåra att generalisera. Det finns alltid en risk att ens egna tolkningar skymmer andra perspektiv, och att vissa upplevelser – som för andra kan vara starka eller centrala – inte uppmärksammas.

Det hade därför varit mycket intressant att låta flera personer genomföra liknande platsstudier, för att kunna jämföra, reflektera och korspollinera deras upplevelser. En sådan kollektiv undersökning skulle kunna synliggöra gemensamma mönster och skillnader i hur atmosfären uppfattas, och därigenom fördjupa förståelsen för både metodens potential och platsens mångfacetterade karaktär. På så sätt skulle den individbaserade metoden kunna utvecklas mot en mer dialogisk och intersubjektiv form av atmosfärisk analys.

Avslutande reflektion och vidare perspektiv

Sammantaget visar arbetet att atmosfär som begrepp och gestaltningsingång rymmer både möjligheter och utmaningar. Genom platsstudier och en individbaserad metod, med fokus på sinnliga upplevelser och intuitiv förståelse, har arbetet kunnat utforska en möjlig väg att närma sig atmosfären som fenomen och gestaltningsverktyg. Det har gett nya perspektiv på hur atmosfären uppstår i samspelet mellan subjektiva upplevelser, platsens materiella förutsättningar och de sociala och sensuella sammanhang som rummet ingår i, samtidigt som det tydliggjort behovet av flera perspektiv för att bredda förståelsen av platsens karaktär.

Arbetet har inte gett ett entydigt svar, men har kunnat belysa hur atmosfär kan observeras, analyseras och gestaltningsmässigt närmas. Processen visar att atmosfär inte kan fångas genom en enskild metod eller ett avgränsat perspektiv, utan uppstår i det dynamiska samspelet mellan upplevelse, plats och sociala sammanhang. Frågor som väckts kan utvecklas vidare: hur fler personers upplevelser kan integreras, hur årstidernas skiftningar och platsens långsamma förändring kan beaktas, hur digitala verktyg kan stödja den sinnliga och rumsliga förståelsen, och hur atmosfärbegreppet kan struktureras och konkretiseras ytterligare för praktisk gestaltning. Dessa frågor öppnar för en dialogisk och analytisk metod där atmosfären förstås som kollektiv, dynamisk och levande.

AI och digitala verktyg kan i framtiden stödja analys och gestaltning, men deras styrka ligger inte i att ersätta människans närvaro, utan i att fördjupa den. Den kroppsliga, sinnliga och emotionella relationen till platsen förblir central, som en förutsättning för meningsfull gestaltning. Arbetet har därmed prövat ett förhållningssätt och bidragit till en djupare förståelse för relationen mellan människa och miljö – en relation som ständigt förändras och som utgör kärnan i landskapsarkitekturens uppgift. Slutligen visar arbetet att förståelsen av atmosfär och landskapsgestaltning alltid är en pågående process, där erfarenhet, reflektion och metodik tillsammans skapar möjligheter att gestalta miljöer som både känns, upplevs och lever i takt med människorna som vistas där.

Referenslista

Anderson, B. (2009). Affective Atmospheres. *Emotion, Space and Society*, 2(2), s. 77–81. <https://doi.org/10.1016/j.emospa.2009.08.005>

Böhme, G. (1993). Atmosphere as a fundamental concept of a new aesthetics. *Thesis Eleven*, 36, s. 113–126.

Böhme, G. (2018). Atmosphere as the Fundamental Concept of a New Aesthetics. I: A.-Chr. Engels-Schwarzpaul (red.), *Atmospheric Architectures: The Aesthetics of Felt Spaces*. London: Bloomsbury Academic, s. 13–24.

Gibson, R. (2024) “Changescapes”, *Idea Journal*, 6(1), pp. 193–206. doi: 10.37113/ideaj.vi0.209

Göteborgs Stad (2023). Planeringsförutsättningar – Södra Älvstranden. Tillgänglig på: https://oversiktsplan-forslag.goteborg.se/files/oversiktsplan/Planeringsforutsattningar_sodra_alvstranden.pdf [Hämtad 10 februari 2025].

Göteborgs Stad (2025). Strukturidé – Södra Älvstranden. [pdf] Tillgänglig på: https://oversiktsplan-forslag.goteborg.se/files/oversiktsplan/Strukturide_sodra_alvstranden.pdf [Hämtad 23 maj 2025].

Ingold, T. (2011). *Being Alive: Essays on Movement, Knowledge and Description*. London: Routledge.

Löfgren, O. (2015). Sharing an atmosphere: spaces in urban commons. I: J.K. Gibson-Graham & G. Roelvink (red.), *Urban Commons: Rethinking the City*. London: Routledge, s. 67–91.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i JA, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i NEJ, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.